

Érted – Érted? osztályfőnöki változat

Rövid szövegértési feladatok és gyakorlatok a szociális kompetencia fejlesztéséhez a közösségi nevelés tanórán.

Illemtan 1.

„A” szöveg

Mindennapi életünk során számtalan helyzetben alkotnak rólunk véleményt a minket körülvevő emberek. Fontos, hogy megnyilatkozásainkkal jó benyomást keltsünk. Ehhez ismerni kell a kommunikációs illemszabályokat, a kommunikációs etikettet.

„B” szöveg

„Modortalan csak az lehet, aki Robinsonként egy elhagyott szigetre kerül, illetve még az sem, mert ott nincs kivel. De ha már megtalálta a maga Péntekjét, viselkednie kell, hogy elviselhető legyen életük.” (Fedor-Kovács-Osvát: Vidám illemtan)

„C” szöveg

Az illemszabályok nem törvények. Mégis elengedhetetlen követnünk őket, ha elvárjuk, hogy emberként kezeljenek minket.

(oktatási célra átalakított szöveg)

Olvasd el a három szöveget!

1. Mi köti össze a három szöveg tartalmát?

Illemtan, etikett

2. Miért fontos az emberek számára az illemtan?

Hogy elviselhető legyen az emberek közötti élet, hogy jó benyomást keltsünk.

3. Fogalmazz meg egy jó tanácsot társaid számára a három szöveg felhasználásával!

Légy udvarias, hogy mások elfogadjanak!

4. Fogalmazd meg egy mondatban a véleményedet a szövegek tartalmáról!

Az illemtan ismerete nem fontos, mert...

Az illemtan ismerete fontos, mert...

5. A „B” szöveg alapján mit tudhatsz meg Robinsonról? Válaszodat támaszd is alá a szövegből!

elhagyott szigeten élt; volt valaki, akihez kötődik (maga Péntekje); ezt a valakit Pénteknek hívták (a nagybetűs írás segít)

6. Mi a különbség szabály és törvény között?

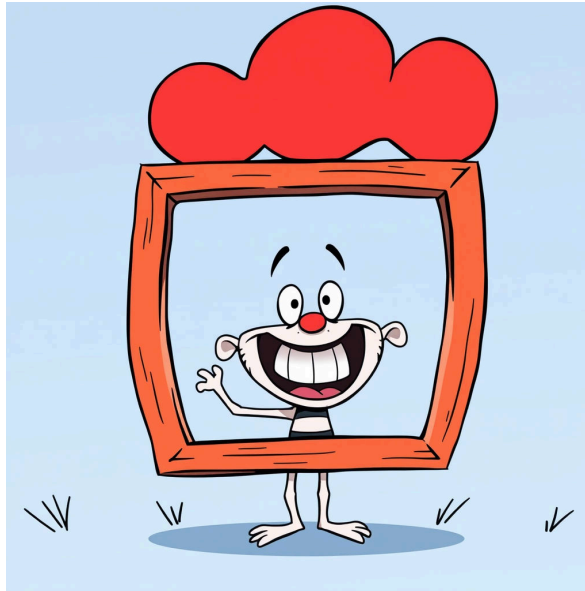
A szabály konkrét helyzetekre vonatkozik.

A törvény viszont kötelező, általános jellegű, amelynek hatalma van a személyek magatartásának szabályozására.

Forrás:

- Fedor-Kovács-Osvát: *Vidám illemtan* Móra Kiadó, Budapest, 1965

Jól tudod?

Ez a rövid, gyors teszt a bemutatkozásról nagyon jó alkalmait nyithat egy osztályfőnöki óra indításához. Különösen ajánlom alakuló, új közösségek számára, hiszen az ellenőrzése lehetőséget ad arra is, hogy az iskolai, tágabb és szűkebb környezetünk illetani kérdéseit is megvitathassuk.

Különösen hasznos lehet szakgimnáziumok, szakközépiskolák osztályfőnökei számára, ahol a tanulók már az iskolai évek alatt munkahelyi környezetbe kerülnek. Amíg a tanár a naplót beírja, a teszt elkészül, és indítható a beszélgetés.

A feladat kiadható, de internetes feladatként is bevihető, illetve hasznos lehet hallás utáni szövegértésre is.

Jól tudod? – bemutatkozás

Húzd alá az ismereteid alapján a megfelelő választ! Megoldásodat beszéld meg a padtársaddal!

1. Bemutatkozáskor a férfi

1 mindig feláll;

2 csak, ha idősebbnek vagy nőnek mutatkozik be;

x ülve marad.

2. Bemutatkozáskor a nő

1 mindig feláll;

2 csak ha a férfi kora, tekintélye indokoltta teszi;

x mindig ülve maradhat, de manapság már legalább kissé felemelkedik.

3. Telefonáláskor ki mutatkozik be először?

1 a hívó fél;

2 a hívott fél;

x nem kell bemutatkozni, mert a telefon ügyis kijelzi, ki hív.

4. Hogyan mutatkozol be?

1 a beceneved mondod;

2 teljes nevedet mondod;

x keresztnevedet mondod.

5. Zavarban vagy, nem tudod, hogy új ismerősödet hogyan szólítsd. Mit teszel?

1 legjobb elkerülni a megszólítást;

2 *néninek* vagy *bácsinak* szólítod, így a legtisztelettebb;

x egyszerűen megkérdezed, hogyan szólíthatod.

6. Ki kezdeményezi a kézfogást?

1 mindig a nő;

2 mindig az idősebb,

x az, akinek köszönünk, illetve akinek bemutatkozunk vagy bemutatnak.

7. Apukád és öcséd van a szobában. A barátoddal érkezel. Hogyan mutatod be a nálad idősebb barátodat?

1 apukádat és öcsédet bemutatod a barátodnak;

2 apukádnak a barátodat, neki öcsédet;

x apukádnak és öcsédnek bemutatod a barátodat.

8. Ha olyan helyiségbe lépsz be, ahol tartózkodik valaki

1 megvárod, hogy köszönjenek neked;

2 minden esetben te köszönsz előre;

x a köszönési szabályok érvényesek (férfi-nőnek stb.).

9. A tegeződés baráti kapcsolatot feltételez. Iskolatársaiddal, barátaiddal természetes a tegeződés. Más esetekben ki ajánlja fel?

1 életkortól, beosztástól függetlenül a nő;

2 idősebb a fiatalnak, vezető a beosztottnak, nő a férfinak;

x mindig a pillanatnyi helyzettől függ.

10. Egy vak emberrel beszélgetsz. A búcsúzásnál

1 *Viszontlátásra!* köszönést használhatod, ezzel sem hívod fel a figyelmét a helyzetére;

2 *Viszontlátásra!* köszönést nem használhatod, sértő, hiszen ő nem lát;

x jobb, ha el sem köszönsz.

11. Egy partin a bemutatkozásnál nem érted jól a másik nevét, de már kétszer újrakérdeztél. Hogyan szólítod meg?

1 megkérdezem harmadszorra is;

2 igyekszem figyelni, mások hogyan szólítják;

x elkerülöm a megszólítását, nem beszélgetek vele a partin.

12. Buszon utazol, és felhív mobilon a barátod.

1 Felveszed, és örülsz, hogy buszozás közben legalább beszélgethetsz valakivel.

2 Nem veszed fel, nem akarsz másokat kellemetlen helyzetbe hozni azzal, hogy téged hallgatnak.

x Felveszed a telefont, és bekapcsolod a kamerát is, mert illik, hogy a másik szemébe nézz.

(adaptált és kiegészített szöveg)

Forrás:

- Farkas Katalin: „Illemtan” általános iskolában (https://acta.bibl.u-szeged.hu/26572/1/modszertani_016_001_054-058.pdf)

Köszönj jól!

Ez a rövid, gyors teszt a köszönről alkalmas egy osztályfőnöki óra indításához. Különösen ajánlom alakuló, új közösségek számára, hiszen az ellenőrzése lehetőséget ad arra is, hogy az iskolai, tágabb és szűkebb környezetünkben a köszönés illetani kérdéseit is megvitathassuk. Amíg a tanár a naplót beírja, a teszt elkészül, és indítható a beszélgetés.

Köszönj jól!

(igaz-hamis)

1. A balkezesek férfiak kézfogása szintén bal kézzel történik.	H
2. Bemutkozásnál a férfi nyújtja először a kezét a nőnek.	H
3. Köszönéskor a fiatalabb köszön az idősebbnek.	I
4. Ha zavarban vagy, ne nézz rá a beszélgető partneredre!	H
5. Mindenkinek köszönhetünk „szia” köszönéssel.	H
6. A bemutatkozásnál zsebre tett kézzel nem állhatunk.	I
7. A teremben lévőknek köszön a megérkező.	I
8. A köszönéshez gyakran tartozhat megszólítás is, kalapemelés, fejbiccentés.	I
9. Mindig a napszaknak megfelelően köszönjünk!	I
10. Bemutkozásnál a bemutkozó nyújtja először a kezét.	H
11. A lányoknak előre köszönnek a fiúk.	I
12. A gyerekek köszönhetnek „csókolom”-mal is a felnőtteknek.	I
13. A portásnak nem kell köszönni.	H
14. Az idősebbek előre köszönnek a fiataloknak.	H
15. Mindig annak a szemébe nézünk, akinek köszönünk.	I

16. Az igazgató mindig előre köszön a beosztottjainak.	H
17. Megfelelő köszönési mód a „Jó napot!” is.	H
18. A felnőttek minden esetben használhatják a „szia” köszönést.	H
19. A takarító néznek is illik udvariasan köszönni.	I
20. A diákok mindig előre köszönnek a tanároknak.	I

Elnézést, sajnálom vagy bocsánat?

A feladatlap szövege alkalmas lehet vitaindítónak, a megoldásokat is érdemes megbeszélni.

- A feladatlap végkicsengése mindenképpen az legyen, hogy a lényeg: kérj bocsánatot, ha akarva-akaratlan olyan dolgot tettél, amivel mászt megsértettél.
- Gyakori hiba ma, hogy mindenért bocsánatot kérünk. Feltétlenül fontos megbeszélni a gyerekekkel, hogy ha mindig bocsánatot kérnek, akkor egyrészt megalázkodásnak tűnik, másrészt az oly fontos gesztus „kötőszóvá válik”, elveszíti a jelentőségét.

Elnézést, sajnálom vagy bocsánat?

A mindennapi szóhasználatban az elnézést, a bocsánat(kérés) és a sajnálom kifejezéseket szinte szinonimaként kezeljük, de valójában mégsem azonos a tartalmuk.

Míg a bocsánatkérésünk, sajnálkozásunk akkor helyes, ha vétkesek vagyunk egy kínos, kellemetlen, esetleg fájdalmas helyzet létrejöttében, addig az elnézést kérő kifejezést abban az esetben kellene használnunk, ha rajtunk kívül álló, esetleg szokványos problémával állunk szemben.

A bocsánatot, „*kegyelmet*” kérünk valamilyen alkalmatlankodásért, akár akaratlanul elkövetett bántalomért, közbeszólásért vagy kissé tapintatlannak vélt kérdésért. Sajnos akkor is ezt használjuk, ha segítséget kérünk valakitől ahelyett, hogy valóban *kérnénk*. A „sajnálom” kifejezés eredetét az etimológiai szótáraink nem közlik, a bocsánatkérés szinonimájaként említik, jóllehet a kifejezésben ott van a megbánás, bűnbánat.

De mit jelent ez a gyakorlati életben? Mikor kell elnézést kérnünk, és mikor helyesebb választás a bocsánat?

(oktatási célra átalakított szöveg)

A szöveg segítségével egészítsd ki a címben szereplő szavak valamelyikével mondatokat!

Ha a buszon, vonaton szeretnél leülni, megkérdeznéd, hogy szabad-e a hely, akkor a(z) **“Elnézést, szabad ez a hely?”** udvariassági formulát használd, ugyanis az adott helyzetben nincs miért **bocsánatot kérni** vagy **sajnálkozást** kifejezni.

Amikor véletlenül nekiütközöl valakinek, kérj **bocsánatot** az okozott kellemetlenségért.

Rendszeres szófordulat, hogy: „*Sajnálom, de számomra ez elfogadhatatlan.*” Ez helyes vagy helytelen szófordulat? **Helytelen**, hiszen ilyen esetben nem kell a **sajnálatot** kifejezni.

Véleményed szerint a „*Ne haragudj, megkérhetlek arra, hogy...*”; „*Bocsánat, lenne pár perced...*” szófordulatok helyett, hogyan kellene helyesen, megalázkodás nélkül segítséget kérni?

megoldás: Szeretnék segítséget kérni. Megtennéd, hogy....., Kérlek, segíts abban,.....

– A buszon utazva véletlenül rálépsz valakinek a lábára.

bocsánat, sajnálom, hogy ráléptem a lábára

– Nem csináltál matematikából házi feladatot.

– Tanár úr/ tanárnő, sajnálom, hogy elfelejtettem a házi feladatot.

– Az ebéd közben a menzán véletlenül kicsúszik egy büfi.

– Jaj, elnézést kérek....

– Eltévedtél a városban, nem tudod, merre kell menned, a telefonod is lemerült. Szólíts meg egy járókelőt, kérj tőle segítséget! (Figyelj arra, hogy köszönnöd kell, és meg kell szólítanod!)

– Jó napot kívánok/Szia; Kérem, segítsen, merre találok.../ Megmondanád, merre van a....

– A boltban vásárolni szeretnél, de az eladók beszélgetnek, nem figyelnek rád. Neked azonban sietnek kell, jelezned kell, hogy kérsz tőlük valamit.

– Elnézést kérek, szeretnék kérni....

– Késve érkezel a tanórára, mert lerobbant a reggeli buszjáratod.

– Elnézést kérek, tanárnő/tanár úr a késés miatt, lerobbant a buszom...

– Késve érkezel a tanórára, mert elaludtál.

– Bocsánatot kérek/Nagyon sajnálom, tanárnő/tanár úr, hogy elkéstem, elaludtam.

– A bátyád megkérdezése nélkül felvette a pólóját, de az iskolai farsangi bálon valahogy elszakadt.

– Bocsánatot kérek/Nagyon sajnálom, hogy megkérdezés nélkül elvittem a pólódat, és azt is, hogy elszakadt. A spórolt pénzből igyekszem egy újat venni neked. Legközelebb mindenképpen előre megkérdezlek. Ne haragudj!

– Itt lehet felhívni a figyelmet arra, hogy bocsánatkérésnél pontosan fogalmazzuk meg, miért kérünk bocsánatot, ismerjük el, hogy mi hibáztunk, próbáljuk a jóvátételt is megemlíteni, illetve, hogy máskor másképp intézzük a dolgot.

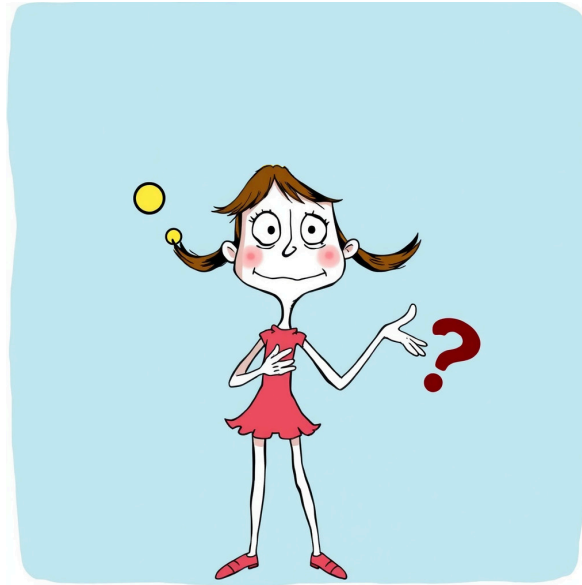
– Órán kikaptátok a dolgozatot, de jobb jegyre számítottál, és véletlenül hangosan tettél megjegyzést ezzel kapcsolatban.

– Bocsánatot kérek/Nagyon sajnálom, tanárnő/tanár úr, elragadtattam magam, nem akartam Önt megbántani.

Forrás:

- <https://kidsnews.hu/2020/06/elnezest-sajnalom-vagy-bocsanat-etikett-szakertonk-segitett-mikor-melyiket-kell-hasznalni/> (Letöltés: 2022.05.23.)
- Kibédi Varga Katalin: A jómodor nem ciki, Etikett Iskola, Budapest 2018 Veszelszki Ágnes: Illemkalauz, Libri, Budapest 2021
- Nyelvi illemtan (Szerk: Deme László, Grétsy László, Wacha Imre), Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 1999

Bocsánatot kérni nem könnyű...

A szöveg feldolgozása beszélgetés kezdeményezésére alkalmas. A megoldások megbeszélése is segít ebben.

- a megoldások esetében egy-egy kiegészítő kérdést is iktattam, hiszen osztályfőnöki óra keretében ezeket is meg lehet beszélni;
- bővíthető aktuális problémákkal;
- fontos megbeszélni a gyerekekkel, hogy sokat jelent a megfelelő hangnem.
- Beszéljünk arról is, hogy érdemes megbocsátani, illetve jó téma lehet, hogy elfogadni a bocsánatkérést és megbocsátani nehéz dolog.

(1) Bocsánatot kérni nehéz. Nem véletlen, hogy jó bocsánatkéréssel szinte alig találkozunk, hiszen nem könnyű belátnunk, ha hibáztunk, könnyebb másra hárítani a dolgot, „terelni”, akár vádaskodni. A jó bocsánatkéréshez első lépés felismerni, milyen hibát követtünk el, majd azt, hogyan ne kérjünk bocsánatot.

(2) A foghegyről odavetett „bocs” – ha még grimaszt is vágsz hozzá – csak annyit üzen, hogy nem gondolod komolyan, inkább csak túl akarsz lenni a „kötelező illetanon”. A „de” szócska sem segít, hiszen mindenki tudja, hogy utána jönnek a kifogások. Nem az a lényeg, hogy ki kezdte a vitát, vagy hogy a sértett vagy te mit érzel, hanem az, hogy mit tettél, és annak mi a következménye.

(3) A valódi bocsánatkérésnél fontos, hogy egyes szám első személyben beszélj, hiszen el kell ismerned, hogy hibáztál. Konkrétan nevezd meg a tettet, amiért bocsánatot kérsz, adj rá magyarázatot! Mondd ki, hogy megbántad, amit tettél; ígérd meg, hogy a jövőben nem történik hasonló; és hogy igyekszel jóvátenni a hibát. És persze kérj bocsánatot!

(4) Bocsánatot kérhetsz, de nem várhatod el, hogy a másik megbocsát. Semmiképpen ne szorongj amiatt, hogy elfogadják-e a bocsánatkérést, amennyiben te megtettél mindent, ami ebben a helyzetben elvárható. Hasznos tanács: inkább előre kérj engedélyt, mint utólag bocsánatot.

(oktatási célra átalakított szöveg)

1. Elveszett bekezdés. Olvasd el a következő bekezdést! Véleményed szerint melyik bekezdés után következett az eredeti szövegben? Egészítsd ki a hiányos mondatot!

Ha bocsánatot akarsz kérni, ne üzenetben vagy cseten tedd! Természetesen szóbeli bocsánatkérés esetén az érzelem és a hanglejtés is jelentős mértékben befolyásolja a végeredményt. Ha szemtől szemben kérünk bocsánatot, a szemkontaktus, az őszinteség megfelelő kifejezése, és az ehhez hasonló tényezők is fontos szerepet játszanak.

A **harmadik** bekezdés után következik, mert **ez már a bocsánatkérés módjáról, „kiegészítőiről” szól.**

– Játsszátok el, hogyan lehet semmissé tenni egy bocsánatkérést a helytelen hangsúllyal, hanglejtéssel!

Ági engedély nélkül lemásolta Kata házi feladatát, és ez órán kiderült. Három szereplő legyen: tanár, Ági, Kati.

Kitől és miért kell bocsánatot kérni ebben az esetben? *Katitól és a tanártól is (hogy nem csinálta meg a házi feladatot, és csalt)*

2. Magyarázd meg röviden, mit jelentenek a szövegből kiemelt szavak!

belát: *elfogad, elismer, beismer*

Miért jó, ha valaki belátja a hibáját? Miért van rá szükség? Milyen tulajdonság kell ehhez?

önkritika, őszinteség, bátorság

másra háritani: *valamilyen kellemetlenséget másra fog a maga mentése céljából másra fog*

Miért nem jó megoldás, ha másra háritjuk a felelősséget? Milyen következménye lehet?

más kerülhet bajba miattunk; kellemetlen, ha kiderül a tettünk.... foghegyről odavet: *felsőbbséggel, lenézően, fölényeskedő szűkszavúsággal beszél*

Miért kell figyelni arra, hogy ne így beszélj? *Mert megsértünk vele másokat; rossz benyomást teszünk másokra....*

grimasz: *az arc, száj, orr gúnyt, lekicsinylést, megvetést, undort kifejező mozdulata, vagy ezek elhúzása, elgörbítése, eltorzítása mások nevetésének kiváltására.*

Miért kell figyelni arra, hogy ne grimaszoljunk? *Mert megsértünk vele másokat; rossz benyomást teszünk másokra....*

konkrét: *érzékkelhető, kézzelfogható, pontosan megnevezett*

3. Mit jelent a szöveg végén megfogalmazott tanács: *inkább előre kérj engedélyt, mint utólag bocsánatot?*

Érdemes előre gondolkodni, és engedélyt kérni, hogy valamit megtehessünk.

Véleményed szerint miért van szükség arra, hogy pontosan mondd meg, miért kérsz bocsánatot?

Biztosítod a másikat, hogy elismered, miben hibáztál; a félreértések elkerülése végett sem haszontalan....

Mit mondunk arra az emberre, aki nem beszél konkrétumokról, nem nevezi meg pontosan, mit akar?

köntörfalaz, ködösít, mellébeszél ...

4. Az alábbi konkrét példában azonosítsd a bocsánatkérés lépéseit! Hogyan érhető tetten a bocsánatkérés menete?

Kata, nagyon sajnálom! Nem segítettem neked a bevásárlásnál, pedig szükséged lett volna rám. Annyira sajnálom, hogy ilyen nehézséget okoztam. Lekötött a mobilomon futó játék. Nehéz ezt beismernem, de nem helyes, amit tettem. Szégyvellem érte magam. Teljesen jogos, ha mérges vagy rám, legközelebb nem teszek ilyet, és holnap én vásárolok be helyetted.

– *sajnálátát fejezi ki*

– *elismeri a hibát*

– *megnevezi, mit követett el*

– *megmagyarázza a hiba okát*

– *ígéret a jövővel kapcsolatban*

– *jóvátétel ígérete*

Forrás:

- A valódi bocsánatkérés 8 pontja, <https://asszertivakademia.hu/a-valodi-bocsanatkeres/>, (Megtekintés: 2022.08.23.)
- Langner Livia *Egy őszinte bocsánatkérés anatómiája*, <https://mindsetpszichologia.hu/egy-oszinte-bocsanatkeres-anatomiaja>, (Megtekintés: 2022.06.13.)
- A bocsánatkérés kulcselemei, <https://mipszi.hu/hir/160419-bocsanatkeres-kulcselemei>, (Megtekintés: 2022.06.13.)

Mióta is tegeződünk?

A szöveg bármelyik irodalmi anyagba beépíthető 5. évfolyamtól kezdve, és jó lehetőséget ad egy kis nyelvtörténeti betekintésre is. Érdekesség a gyerekek számára.

Osztályfőnöki órán alkalmat ad arra, hogy a gyerekek beszélhessenek a családon belüli megszólításokról; ők kiket tegeznek.... Jó esetben még a dédszülők magázódnak, de a szülők nem feltétlenül tegeznek a házastársaik szüleit. Ki lehet térni az okok keresésére: változó társadalmi viszonyok....

Érdeemes ennél a pontnál a véleményüket is kikérni, jónak tartják-e, hogy egy áruházban, gyorsétteremben tegezik őket. Ennél a pontnál fontos

- a) a saját vélemény megfogalmazása;
- b) mások véleményének kulturált meghallgatása;
- c) vélemények kulturált ütköztetése.

Mióta is tegeződünk?

Noha a tegezés a 20. században lett az egyenrangúság fokmérője, nyelvünkben csak a 16. században bukkantak fel magázó formulák, az *ön* névmás használatáról pedig csak az *újmagyar kor* elejéről, a 18. század végéről van adatunk.

Az ősi magyar nyelv tegező volt. Erre példa a legkorábbi latin betűs, teljesen magyar nyelvű szövegemlékünk, a 12. századi *Halotti beszéd és könyörgés* leghíresebb sora: „Látjátuk feleim szümtükhel, mik vogymuk”. A magázódás megszületésének első lépése az udvarias tegezés kialakulása, amikor a kétféle tegezés volt: a rendes tegezés és a *nagyságod, uraságod, kegyelmed* megszólítás (amely tegez) a harmadik személyű igével (amely magáz). Tegezte a földesúr a szolgáját, és a szolga is az urát, igaz, ez utóbbi fűzött hozzá tiszteletet sugalló megszólítást. A *maga (maguk)* személyes névmás a 16. században alakul ki a *maga kegyelmed* szókapcsolatból, az *ön* névmás pedig 19. századi elterjedését az udvariasabb magázás formájaként *Széchenyi István* grófnak köszönheti. Még a 20. században első felében is csak magázóással lehetett a tiszteletet kifejezni.

A múlt században aztán a modern zenék, a rock and roll kultúra megérkezésével népszerűvé vált a tegeződés, ami bár addig is létezett, csak szűkebb, baráti körben volt jellemző a használata. Ekkor lett a tegezés a fiatalok büszke nyelvi formája, a közvetlenség kifejezésének egyik eszköze.

Az ezredforduló legalább négy megszólítási és kapcsolattartási módot különböztetünk meg: a *tegezést*, a *magázást*, az *önözést* és a *tetszikelést*. Jóllehet tegeznek a reklámok, az üzletek, a média, az etikett szabályai szerint, a mai napig is az egymásnak ismeretlen emberek társalgásában, a magázódás a kívánatos kommunikációs forma.

(oktatási célra átalakított szöveg)

1. Állítsd sorrendbe a megszólítások fejlődését!

4. Udvariasabbnak ítélt 3. személyű megszólítás elterjedése. (19. sz.)
5. A tegezés a lázadás egyik nyelvi eszköze. (20. sz.)
1. A tegezés az egyetlen, mindenki által használt megszólítás (12-15. sz.)
2. „Hibrid” megszólítási forma használata. (16. sz.)
3. A *maga* névmás használata a megszólításban. (16. sz., a hibrid alakból)

2. Igaz (I) vagy hamis (H)? Írd az állítások mellé a megfelelő betűjelet!

Napjainkban csak a magázást és a tegezést használhatjuk a megszólításra.	H
Tegezésre 1195 körüli időből is van példánk.	I
A tegeződés mindig az egyenrangúság fokmérője.	H
A szolga is tegezte urát a magyar középkorban.	I
Csak a magázás lehet az emberek közötti tisztelet nyelvi kifejezője.	H
A 20. század első felében nem volt általános a tegeződés.	I

Forrás:

- Balázs Zsuzsanna: Futótűzként terjed a tegeződés, végleg kikophat a magázódás a nagyvárosi nyelvhasználatból (<https://qubit.hu/2018/04/09/futotuzkent-terjed-a-tegezodes-vegleg-kikophat-a-magazodas-a-nagyvarosi-nyelvhasznalatbol>), *Megtekintés: 2023.08.07.*
- Domonkosi Ágnes: Megszólítások és beszédpartnerre utaló elemek nyelvhasználatunkban, In: A Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Intézetének Kiadványai 79. szám 2002
- Dömötör Adrienn: Tegezés/nemtegezés, köszönés, megszólítás a családban (<http://nyelvor.c3.hu/period/1293/129304.pdf>), *Megtekintés: 2023.09.07.*
- <https://etikettiskola.hu/blog/tegezzunk-vagy-magazodjunk/>, *Megtekintés: 2023.10.10.*
- Ön hülye vagy maga hülye – a magázás története (<https://m.nyest.hu/hirek/tegezhetem-ont-a-magazas-tortenete>), *Megtekintés: 2023.11.10.*
- Archaikus és leértékelő tegezés (<https://e-nyelvmagazin.hu/2019/09/10/archaikus-es-leertekelo-tegezes/>), *Megtekintés: 2023.07.21.*

Tegeződöm én magával?

A feladatlapot az „induló osztályoknál” (hat- és nyolcosztályos gimnáziumoknál 5., 7.; 9.) vagy felső tagozatba lépéskor ajánlom. A szöveg feldolgozása lehetőséget nyújt arra, hogy megbeszéljük a gyerekekkel a megszólításokat, akár iskolai szokásokat.

Ismétlésre is alkalmas, hiszen a nyelvtan, etika és technika tananyagában egyaránt szerepelt már ez az anyagrész, és nem lehet elégszer ismételni.

Az óra menetében megemlíthető többek között:

- az általános kulturált viselkedés kérdése;
- a kommunikációs helyzetek felismerése, értelmezése;
- a kommunikációs kapcsolatfelvétel módjai, eszközei;
- a hierarchia fogalma, megjelenése a diákok környezetében (család, iskola...)
- lehetőséget nyújt a kulturált véleménynyilvánításra.

Cél:

- Gyakorolni az udvarias, társadalmilag elfogadott kapcsolattartást.
- Megkülönböztetni játékos formában a helyes és helytelen megszólítást, kapcsolattartást.
- Fejleszteni a kreativitást, szociális készségeket és önreflexiót.

Tegeződöm én magával?

Nyelvünk egyik érdekessége, hogy különbséget tesz a tegeződés (peru) és a magázódás között, ami a társadalmi viszonyoknak, kapcsolatoknak, tiszteletnek a jele. A tegeződés akkor természetes, ha valaki fiatal, hozzánk hasonló korú, ha barátunk vagy családtagunk az illető.

A magázódás ezzel szemben egy udvariasabb, távolságtartóbb forma. Leggyakrabban tanárokkal, idősebb felnőttekkel vagy olyan emberekkel használjuk, akiket nem ismerünk közelről. Ilyenkor a „te” helyett „ön”-t mondunk, és a megszólítás, a kérdések is másképp hangzanak: „*Meg tudná mondani, hol van a tanári szoba?*” vagy „*Tanár úr, ön tartja az órát?*”.

Nemrég még az „ön” távolságtartóbb, „fölfelé szólítás” volt; a „maga” az udvariasabb, azonos szinten állók megszólítása, ma inkább „lefelé szólítás”. Hölgyeket soha ne „magázzunk”! Manapság – talán a hangzás miatt – az „ön” az udvariasabb, ajánlatos forma.

A tegeződés lehetőségét nem a fiatalabb fél dönti el. Az azonos neműeknél a tegeződésre való áttérést mindig az idősebb vagy a magasabb rangú személy ajánlja fel, illetve egyenrangúak és azonos korúak esetén a nő a férfinak. Tanárt, edzőt vagy orvost tehát nem lehet csak úgy letegezni – ez illetlenség lenne. Ha valaki felajánlja a pertut, azt illik elfogadni és megköszönni. Durva sértés az ajánlat után is magázódni. A tegeződés egy életre szól, bármi történik is, ezt vállalni kell. A nagyon idős emberek engedély nélkül tegezhetnek.

Általános iskolában a tanárok tegeznek a diákokat, azonban középiskolában már előfordul a magázás is, ami jelzi azt, hogy a tanár „felnőttként” kezeli a tanulót. Az egyetemen aztán már elvárt a magázódás. Ma is élő kifejezés a „csendőrpertu”, ami az engedély nélküli, viszonzatlan tegezés megnevezése, ami a hatalom érzékeltetésére szolgált.

Ha valaki nem biztos a tegeződés-magázódás használatában, maradjon az utóbbinál, így nem tévedhet.

(oktatási célra átalakított szöveg)

Olvasd el a szöveget, majd oldd meg a feladatokat!

1. Feleletválasztós kérdések (húzd alá a helyes választ!)

Mit fejezhet ki a tegeződés?

- a) távolságtartást
- b) udvariasságot
- c) közvetlenséget
- d) feszültséget

Kik között természetes a tegeződés?

- a) tanár és diák között
- b) diákok és szüleik között
- c) barátok és osztálytársak között
- d) idősebb ismeretlen felnőttek között

Ki döntheti el, hogy két ember áttér-e tegeződésre?

- a) Mindig a fiatalabb fél.
- b) Mindig a diák.
- c) Az idősebb vagy rangban magasabb személy.
- d) A beszélgetés hallgatója.

2. Írd a szöveg alapján a mondat mellé, hogy igaz (I) vagy hamis (H) az állítás!

A magázódás mindig udvariatlanság.	H
Tanárt csak akkor tegezhetesz, ha ő kifejezetten megengedi.	I
„A „Szia, hogy van?” típusú mondatok helyesek, mert barátságosak.	H
A magázódás jelezheti a tiszteletet.	I
Középiskolában Magyarországon mindig tegeznek a tanárok a diákokat.	H

3. Egészítsd ki a szöveget!

A **magázódás** udvariasabb, távolságtartóbb forma, amit főleg **idősebbekkel** és **tanárokkal / idegenekkel** használunk. A **tegeződés** közvetlenebb, és természetes például **barátok** és **családtagok / osztálytársak** között. Ha nem tudjuk, mit használjunk, inkább a **magázódás** a biztonságosabb választás.

TEGEZZÜNK VAGY MAGÁZZUNK?

A feladat:

A diákokat párokba vagy 3–4 fős csoportokba osztjuk. Minden csapat húz egy szituációs kártyát, amin egy helyzet szerepel. A diákok 2–3 perc alatt átgondolják és elpróbálják a jelenetet úgy, hogy közben helyesen alkalmazzák a tegeződést vagy magázódást – attól függően, mit kíván a helyzet.

Szituációs kártyák:

1. Egy tanuló időpontot kér az igazgatótól, konzultáció lehetősége érdekli.

(Milyen hangnemben zajlik a beszélgetés? Hogyan köszön? Hogyan érdeklődik?)

2. Egy diák bemegy az iskolatitkárhoz igazolásért.

(Milyen megszólítást használ? Hogyan kér udvariasan?)

3. A diák kérdezni szeretne valamit az iskola portásától.

(Hogyan kezdi a mondandóját? Milyen formában kérdez?)

4. Két barát találkozik a buszmegállóban, és beszélgetnek.

(Hogyan köszönnék? Hogyan kezdik el a beszélgetést? Milyen stílusban beszélgetnek?)

5. Egy tanuló először beszél egy új osztálytárrsal.

Két diák most találkozik először az iskolában. Bemutatkoznak, beszélgetnek.

(Hogyan kezdik a beszélgetést? Használják-e magázódást?)

6. Egy tanuló először beszél egy új tanárral.

7. Egy felnőtt idegen megszólít egy fiatalat az utcán: eltévedt, segítséget kér.

(Ki hogyan beszél? Tegeződés vagy magázódás?)

8. Egy 16 éves diák a 12 éves testvérével vitatkozik otthon.

(Milyen stílusban beszélnek? Milyen, ha magázódnak?)

9. Egy felnőtt vásárló segítséget kér egy diáktól a boltban.

(Ki hogyan beszél? Tegeződés vagy magázódás?)

10. Két idegen felnőtt beszélget egy hivatalban.

(Hogyan köszönnék? Magázódnak? Hogyan kezdik a beszélgetést?)

11. Egy tanár felajánlja egy végzős diáknak a tegeződést.

(Hogyan reagál a diák? Miben változik a hangnem?)

12. Egy diák bekopog a tanári ajtaján, és kihívhatja az osztályfőnökét.

(Hogyan kopog? Hogyan köszön? Hogyan fogalmazza meg a kérését?)

13. Egy diák orvoshoz megy, mert előzőleg elfelejtették felírni neki, milyen vény nélküli szert vásároljon a gyógyszerértárba. A rendelőben az asszisztensnő és a doktor van jelen.

(Hogyan köszön? Hogyan fogalmazza meg a kérését?)

14. Egy diák bement egy kisboltba, és segítséget kér az eladótól.

(Hogyan szólítja meg? Udvariasan kér?)

15. Egy diák részt vesz egy közös projekten másik iskola tanulóival.

(Hogyan beszélnek egymással először? Kialakul-e tegeződés?)

16. Egy tanár megkéri a diákokat, hogy maradjon óra után.

(Milyen hangnemben szól hozzá? Tegez vagy magáz?)

17. Egy diák nem érti, hol találja a keresett könyvet, és a könyvtárhoz fordul.

(Hogy szól hozzá? Mi történik, ha véletlenül letegezi?)

Az előadás után mindenképpen beszéljék meg a következőket:

- Milyen érzés volt tegezni valakit, akit a valóságban nem szoktál? Nehéz volt-e magázódní? Miért?
- Miért fontos, hogy odafigyeljünk ezekre a különbségekre? Milyen következménye lehet annak, ha valakit „véletlenül” letegezzük?

Kiegészítő javaslat:

A csoportok a jelenet végén válaszolják meg röviden:

- Miért tegeztek/magáztak?
- Jó választás volt-e? Miért?

Források:

- Balázs Zsuzsanna: Futótűzként terjed a tegeződés, végleg kikophat a magázódás a nagyvárosi nyelvhasználatból, <https://qubit.hu/2018/04/09/futotuzkent-terjed-a-tegezodes-vegleg-kikophat-a-magazodas-a-nagyvarosi-nyelvhasznalatbol> (megtekintés: 2025. 06.05.)
- Domonkosi Ágnes: Megszólítások és beszédpartnerre utaló elemek nyelvhasználatunkban, A DEBRECENI EGYETEM MAGYAR NYELVTUDOMÁNYI INTÉZETÉNEK KIADVÁNYAI 79. szám 2002
- Dömötör Adrienn: Tegezés/nemtegezés, köszönés, megszólítás a családban, <http://nyelvor.c3.hu/period/1293/129304.pdf> (megtekintés: 2025. 06.05.)
- Gedényi Zsuzsanna: Zsuzsi néni illemlönyve, Tinta Könyvkiadó, Bp., 2003
- Görög Ibolya: Mindennapi maceráink, Athenaeum Kiadó, Bp., 2000
- Görög Ibolya: Protokoll az életem, Athenaeum Kiadótól, Bp., 2014
- Hossó Nikolett: Mindent az illemlről, (<https://stadiummagazin.hu/mindent-az-illemrol/>), (megtekintés: 2025. 06.11.)
- Kibédi Varga Katalin: A jómodor ajtókat nyit, Etikett Iskola sorozat
- Kibédi Varga Katalin: A jómodor nem ciki, Etikett Iskola sorozat
- Veszelszki Ágnes: Illemlkalauz, Libri Kiadó, Bp. 2021
- <https://www.e-etikett.hu/5-kerdes-a-tegezodesrol/> (megtekintés: 2025. 06.07.)
- <https://e-nyelvmagazin.hu/2019/09/10/archaikus-es-leertekelo-tegezes/> (megtekintés: 2025. 06.11.)
- <https://etikettiskola.hu/blog/tegezzunk-vagy-magazodjunk/> (megtekintés: 2025. 06.07.)
- <https://tudasbazis.sulinet.hu>
- <https://m.nyest.hu/hirek/tegezzem-ont-a-magazas-tortenete> (megtekintés: 2025. 06.08.)

Mobilozás

- Érdemes kiemelni a nem nyelvi kommunikációs eszközöket (itt a mosoly, illetve a kedves hangnem).
- Hívjuk fel a gyerekek figyelmét arra, hogy fontos, milyen hangnemben szólunk meg, szólítunk meg másokat!
- Érdemes az órai beszélgetésben megbeszélni mindazt, amit a gyerekek felkiáltójellel jelöltek.

Mobilozás

Megcsörren a telefonod, és már nyúlsz is érte, pedig előtte át kellene gondolnod néhány dolgot. Például azt, hogy nem zavar-e másokat a beszélgetésed, vagy ha éppen az utcán sétálsz, nem kellene-e félreállnod.

Mindenesetre ügyelj rá, hogy senkire sem tartozik a magánbeszélgetésed, ezért beszélj halkán, semmiképpen ne telefonálj az utcán kihangosított telefontal!

Mielőtt bárkit is felhívnál, nézd meg, hány óra van, alkalmas-e az időpont a telefonálásra. Kerüld a kora reggeli, késő esti és az étkezési időpontokat!

Mindig mutakozz be, és kérdezd meg, hogy nem zavarsz-e! Előfordul, hogy véletlenül téves számot hívtál, ilyenkor kérj elnézést, mielőtt letennéd.

Vendégségben nem illik telefonálni, de ha úgy érzed, hogy a hívás nem várhat, akkor kérj elnézést, és menj ki a szobából.

Otthon, vacsora közben mutass példát a szüleidnek, hogy lehet egy jót beszélgetni folyamatos telefonbábrálás nélkül is.

Mosolyogj beszéd közben, hiszen ez is „hallatszik” a másik oldalon.

(oktatási célra átalakított szöveg)

1. Mit jelent a magánbeszélgetés?

Nem hivatalos, inkább csak tájékoztató jellegű beszélgetés, eszmecsere. Írj rá példát!

Beszélgetés egy baráttal, szülővel, testvérrel, ismerőssel...

2. Mit jelent a „telefonbábrálás”? Mennyivel jelent többet, mint a „telefonálás”, „mobilozás”?

A telefont az ujjakkal meg-megérinteni, gyengéden megfogdosni folyamatosan megnézni.

3. „*Othton, vacsora közben mutass példát a szüleidnek, hogy lehet egy jót beszélgetni folyamatos telefonbabrálás nélkül is.*” – Mit feltételez a szülőkről az idézett mondat?

Feltételezi, hogy a szülők a vacsora ideje alatt a mobillal foglalkoznak.

Neked mi erről a véleményed? Te is problémának tartod? Válaszodat indokold! **Egyéni megoldás.**

4. Hogyan magyaráznád a szöveg utolsó mondatát?

Mindig legyünk kedvesek, ez érzékelhető a hangunkon is. A kedvesség nem kerül semmibe.

5. Már tanultál a telefonálás szabályairól. Jelöld pipával (ü), amit már tudtál, Felkiáltójellel (!) azt, ami új információ számodra a szövegben! Ha legközelebb telefonálsz, már érdemes erre is figyelned.

Egyéni megoldás, az óra erre a feladatra fordítható időkeret függvényében megbeszélhető.

Játsszátok el a következő szituációkat!

- a. Matematika dolgozatodat megkaptad, nem sikerült túl jól, rossz jegyet kaptál. A szünetben felhívod anyukádat az iskola folyosóján.
- o melletted áll a tanár, akitől a rossz jegyet kaptad; – barátaid melletted állnak;
  - o egyedül vagy a visszhangos folyosón, már becsengettek, a tanteremben óra folyik. Kérdések:
  - o Mire figyeltél, amikor a telefonálásra alkalmas helyet kerested? – Mire figyeltél, amikor a szavaidat kimondtad?
  - o Beszéljétek meg, mit láttatok, ti mit csinálnátok másképp? Miért?
- b. Buszon utazol a barátoddal. Éppen beszélgetek, amikor csörög a mobilod, és egy másik barátod hív. Mit teszel?
- o Beszéljétek meg, mit láttatok, ti mit csinálnátok másképp? Miért?
- c. Buszon utazol a barátoddal. Éppen beszélgetek, amikor csörög a mobilod, és az édesanyád hív. Mit teszel?
- o Beszéljétek meg, mit láttatok, ti mit csinálnátok másképp? Miért?
- d. Most játsszátok el a szituációkat a barát szerepében, majd egy kívülálló utas szerepében!

Forrás:

- Kibédi-Makfalvi-Varga Katalin, Etikett Iskola, Budapest 2018

Udvarias mobilozás (I.)

Órai beszélgetés felvezetésének ajánlom.

- Az 1. bekezdés alkalmat ad arra, hogy megbeszéljük, jónak gondolják-e a gyerekek, hogy mindig mobil van a kezükben, a szöveg alapján jónak gondolják-e ezt a szülők?
- A 2. feladat megbeszélése jó alkalom lehet arra, hogy a „kütyükről” beszéljünk, hiszen sokféle eszközt kapnak kézbe a gyerekek. Érdekes azt is átbeszélni velük, hogy jó-e, hogy ennyi eszközt használnak. (előny/hátrány)
- A 3. és a 4. feladat megbeszélés tárgya lehet.
- A szituációs játékok természetesen aktualitásokkal bővíthetők. Páros játék. Válasszatok (húzzatok) egy-egy szerepet, időpontot, témát, majd telefonáljatok!

Szórakoztató bővítés lehet, ha a diákok is írnak szerepköröket, időpontokat, témákat. :)

Udvarias mobilozás (I.)

1. Ma már szinte természetes, hogy zsebünkben, táskánkban, kezünk ügyében ott van a mobiltelefon. A szülők és a tanárok szerint a „gyerek kezének meghosszabbítása”. Hasznos kütyü vonatkozás, forgalmi dugó és vész esetén is. Azonban meg kell tanulnunk jól használni ezt az eszközt is.
2. Gondolkozzunk, mielőtt telefonon hívunk valakit, megfelelő-e az időpont. Hivatalos ügyben a munkaidőben telefonáljunk, ha pedig az otthonában hívunk valakit, fontos a 9 – 9-es szabály, azaz 9:00 és 21:00 óra között tegyük ezt. Ahol kisgyerekek vannak, nem illik telefonálni 14:00 és 16:00 óra között. Csak szükség esetén telefonáljunk vasárnap.
3. A hívó fél mobilhíváskor is tartsuk be a telefonálás általános szabályait, és kérdezzük meg, hogy alkalmas-e az idő a beszélgetésre. Téves szám hívása esetén pedig kérjünk elnézést.
4. Amennyiben megszakad a vonal, mindig a hívó telefonáljon újra, mert különben csak „kergetik” egymást a felek. Ha üzenetrögzítő jelentkezik be, illik üzenetet hagyni, vagy üzenetet írni, a hívott félnek pedig ilyenkor illik visszahívnia az üzenethagyót, illetve válaszolni az üzenetre.

(oktatási célra átalakított szöveg)

Olvasd el a szöveget, majd oldd meg a feladatokat!

1. Milyen költői kép az első bekezdésben szereplő idézőjeles kifejezés? „gyerek kezének meghosszabbítása”
  - *metafora*

Keress még hasonló köznyelvi költői képet a bekezdésben!

- „*forgalmi dugó*”
2. Húzd alá az első bekezdésben a „kütyü” szinonimáját!

- o *eszköz*

Gyűjts még három rokon értelmű szót!

- o *pl.: szerkezet, gép, gépezet, masina, mechanizmus, készülék, berendezés, konstrukció, ketyere, szerkentyű*
3. A harmadik bekezdés a telefonálás általános szabályait említi. Melyek ezek? (Két dolgot említs!)

- o *udvariasan köszönünk*
- o *teljes névvel bemutatkozunk*

4. Döntsd el, igazak-e az alábbi állítások! A hamis mondatokat javítsd!

mondat	I/H	javítás
Délután 3-kor hívhatom a kisgyerekes osztályfőnökömet.	H	9-12-ig, 16-21-ig, vasárnap nem
Ha rossz számot hívunk, ne felejtjük el mondani, hogy „bocsi”.	H	Udvariasan kérjünk elnézést.
Ha valaki üzenetet hagy számunkra a hangpostán, alkalmas időben hívjuk vissza.	I	–
Ha hív a barátod, és megszakad a vonal, hagyj neki üzenetet!	H	Várd meg, amíg újra felhív, ne hagyj üzenetet!

Szituációs kártyák

hívó fél	hívott fél	időpont	téma
DIÁK	OSZTÁLYFŐNÖK	REGGEL 9	ELŐFIZETÉS MEGHOSSZABÍTÁSA
OSZTÁLYFŐNÖK	BARÁTOD	VASÁRNAP 11 ÓRA	SZÜLŐI ÉRTEKEZLET
ÉDESAPA	ÉDESANYA	CSÜTÖRTÖK 17:00	VENDÉGEKET HÍVSZ
NAGYMAMA	NAGYPAPA	KEDD 20:00	ROSSZ JEGYET KAPOTT A GYEREK
MOBIL SZOLGÁLTATÓ	MOBIL SZOLGÁLTATÓ	SZERDA 18:00	EGY RECEPT ÉRDEKEL
DIÁK	PIZZÁS	VASÁRNAP 11:00	EBÉDET RENDELSZ

Forrás:

Gedényi Zsuzsanna: *Zsuzsi néni illemtankönyve*, Tinta Könyvkiadó, Budapest 2003 Kibédi Varga Katalin: *A jómodor ajtókat nyit*, Etikett Iskola, Budapest 2017 Sybil Grafín Schönfeldt: *Divat a jó modor*, M-érték Kiadó Kft. Budapest 2012 Veszelszki Ágnes: *Illemtankönyv*, Libri Kiadó, Budapest 2021

Udvarias mobilozás (II.)

- Osztályfőnöki órán az első feladat megbeszélése lehet hatékony.
- Kitérhetünk arra, mi a különbség a tárgyalás és a konferencia között, illetve mit értünk vallási és kulturális eseményen. Példát is hozhatnak rá.
- A kiegészítő szövegek megbeszélése is sokfelé viheti a beszélgetést, akár aktuális problémák is felmerülhetnek:
  - a. színház – mit is jelent a kiemelt mondat? Miért nem lehet színházban mobilozni?....
  - b. Hogyan merülhet fel a telefonnal kapcsolatban a jog, büntetőjog....?
  - c. Miért ne telefonáljunk nyilvános helyen kihangosítva, illetve túl nagy hangerővel....?
  - d. Miért kell pl. a kórteremben kikapcsolni a mobilt...?
- A szerepjáték alkalmat adhat arra, hogy szembesítsük a gyerekeket, milyen, ha valaki örökké a telefonján játszik, akár órán, akár ünnepségen. Fontos lenne, hogy mindenképpen beszéljük meg a gyerekekkel, mit láttunk, mi a helyes, és mi a helytelen, illetve hogyan kellene másképp tenni. Fontos rávilágítani arra, hogy ki, hogyan sérül az ilyen helyzetekben.

Udvarias mobilozás (II.)

(1) Bár már sokat tudunk a mobilhasználatról, mindig vannak olyan részletek, amelyekre érdemes odafigyelni. Ezekből olvashatunk néhányat. Lesznek ismerős gondolatok, amelyeket csak kiegészítünk, és találunk új dolgokat is.

(2) Társaságban halkítsuk le a telefont. Ha mégis fontos elintéznivalónk lenne, kérjünk elnézést, és vonuljunk egy félreeső helyre, ahol a telefonálásunkkal nem zavarunk senkit. **(a) Moziban, színházban ne vegyünk elő a telefonunkat, hiába halkítottuk le, a fény is rendkívül zavaró a sötét teremben. Tiszteljük mások szórakozását, és a színészek munkáját!** Ki kell kapcsolni a mobiltelefont tárgyaláson, konferencián, kulturális és vallási rendezvényen, temetésen és ünnepségen. Ha ilyenkor a mobilunkat nyomkodjuk, az érdektelenséget mutat. Vannak helyzetek, ahol a használata veszélyes (repülőgép, autó, kórház, orvosi rendelő). **(d) Ilyenkor a rezgő mód sem megengedett.**

(3) **(c) Nyilvános helyen is vonuljunk félre telefonálás közben, illetve zárt helyen (buszon, vonaton, metrón), ha megoldható, ne telefonáljunk.** Még a buszmegállóban is fogjuk rövidre mondandónkat. Amennyiben elkerülhetetlen felvenni a telefont, csak röviden beszéljünk, vagy küldjünk üzenetet, hogy később visszahívjuk a hívót. Mindig megfelelő hangerővel beszéljünk privát ügyekről, ne zavarjuk embertársainkat.

(4) Lehetőleg ne nyúljunk más telefonjához! A telefonos üzenetek, fotók, e-mailek a levéltitok részének számítanak. Mindig figyelmeztessük partnerünket, ha ki van hangosítva, és közöljük vele, kik vannak még jelen. Sok kellemetlenségtől óvjuk meg magunkat. A beszélgetés rögzítésére mindig előre kérjünk engedélyt. **(b) Ez nemcsak illem- és etikai kérdés, hanem jogi is.** Ne készíthetünk titokban, a szereplők beleegyezése nélkül se kép-, se hang-, se videofelvételt.

(oktatási célra átalakított szöveg)

Olvasd el a szöveget, majd oldd meg a feladatokat!

1. Írd az alábbi szövegrészek mellé, melyik bekezdésből, honnan maradhatott ki! Egy beszúrt hiányjel (√) fölé írd a szövegrész betűjelét!
- a. „Moziban, színházban ne vegyük elő a telefonunkat, hiába halkítottuk le, a fény is rendkívül zavaró a sötét teremben. Tiszteljük mások szórakozását, és a színészek munkáját!” 2
- b. „Ez nemcsak illem- és etikai kérdés, hanem jogi is.” 4
- c. „Nyilvános helyen is vonuljunk félre telefonálás közben, illetve zárt helyen (buszon, vonaton, metróon), ha megoldható, ne telefonáljunk”. 3
- d. „Ilyenkor a rezgő mód sem megengedett.” 2
2. Keresd a helyét! Melyik meghatározásnak felelnek meg az aláhízott szavak? Írd a táblázatba!

konferencia	összehívott tanácskozás, szakmai, tudományos vagy közösségi kérdésekkel foglalkozó értekezlet, megbeszélés, eszmecsere
etika	erkölcs; magatartásbeli szabályok összessége
levéltitok	levél vagy más lezárt küldemény illetéktelen felbontásának tilalma, illetve tartalmuk bizalmosságának büntetőjogi védelme
félreeső	távolabbi hely; nincs szem előtt
tárgyalás	hivatalos megbeszélés legalább két fél között, akik megegyezésre akarnak jutni (pl. üzleti vagy politikai kérdésben)

Szituációs játék (5 fő):

1. 1. A barátodnál vagytok, éppen asztalnál ülsz a barátaiddal, és uzsonnáztok. Megcsörren a telefonod, édesapád hív, érdeklődik, milyen napod volt. Az asztalnál három barátod ül. Játsszátok el a jelenetet! (te, 3 barát, apuka)
- – Fontos, hogy a szereplő kérdezze meg, hová vonulhatna félre telefonálni.
  - Kérjen elnézést a társaitól, jelezze, hogy nem tudja „kinyomni a telefont”, mert fontos.
  - Ne legyen túl hangos a beszéd!
  - Ne mondjon olyan mondatot a hívó édesapának, amellyel megsértheti barátai valamelyikét!
2. A szereplők és helyszín ugyanaz, de a fiú, mivel a társai jól ismerik az édesapját, kihangosítja a telefont.
- Itt fontos, hogy szóljon az édesapának, hogy kihangosította, meg mondja meg, kik vannak jelen!
  - A barátok udvariasan köszönjenek, de csak akkor szólaljanak meg, ha az édesapa kérdezi őket.
  - A barátok figyeljenek az elköszönésre is!
3. Tanterem, folyik az órai munka. Ugyanez a három barát órán játszik a mobilon. Egyik szereplő az apuka helyett egy tanár. Hogyan rendezhető a helyzet?
- Itt a bocsánatkérésről tanultakat kell a gyerekeknek alkalmazniuk, és eltenni a telefont.
  - Érdekes lehet a tanárt játszó személy konfliktusmegoldása is. Akár még ötletet is adhat.

Forrás:

- Gedényi Zsuzsanna: Zsuzsi néni illemtankönyve, Tinta Könyvkiadó, Budapest 2003
- Kibédi Varga Katalin: A jómodor ajtókat nyit, Etikett Iskola, Budapest 2017
- Sybil Grafm Schönfeldt: Divat a jó modor, M-érték Kiadó Kft. Budapest 2012
- Veszelszki Ágnes: Illemtankönyv, Libri Kiadó, Budapest 2021

Színházba járni ünnep...

A színház, a dráma műnemének ismerete már 5. évfolyamon megjelenik, és a *Lázár Ervin Program* keretében minden ötödik évfolyamos tanuló eljut a színházba.

Az osztályfőnöki órán is érdemes a szövegfeldolgozásra időt hagyni, hiszen több lehetőséget ad a megbeszélésre. Ezekhez szeretnék segítséget nyújtani a megoldások kibővítésével, illetve további megbeszélhető kérdések felvetésével. A második feladatban a hamis állítások esetében beszéljük meg, hogy miért hamis az állítás, hogyan kellene viselkedni, mivel lehet magyarázni az illemszabályt.

Színházba járni ünnep...

Színházba járni ünnep, ilyenkor a lelkünk is ünneplőbe öltözik. Azonban itt sem leszünk egyedül, tehát be kell tartanunk az együttélés alapvető szabályait és a színházi illemszabályokat.

Fontos az alkalomhoz illő megjelenés. Görög Ibolya *protokoll* szaktanácsadó szerint a közsínházakban rendezett, alkalmi vagy legalábbis nem sportos ruházat illik, de egy-egy **musicalen** lazán, **félelegáns** öltözetben is megjelenhetünk. Az **alternatív daraboknál**, független társulatoknál elfogadott a lazább viselet, de a tisztaság, ápoltság ott is kötelező.

Mindig időben érkezz, az előadás előtt legalább 10-15 perccel! Időt kell hagynod a ruhatár használatára, és kell egy szusszanásnyi idő, hogy lelkileg is felkészülj a darabra!

Ha középre szól a jegyed, igyekezz mielőbb helyet foglalni, ha a szélen ülsz akkor légy türelemmel, amíg a beljebb ülők megtalálják a székeiket. Ha a sorban már ülő néző előtt kell elmenned, azt mindig arccal a néző felé fordulva tedd. Ha előtted mennek el, segítsd azzal a bejutni próbálót, hogy felállsz, amíg elhalad előtted. Az együttműködést illik megköszönni. Ha az átlagosnál magasabb termetű vagy, ne húzd ki magad az ülésen, mert a mögötted ülő elől egészen elveszed a kilátást.

Az előadás alatt a közönségnek csendben kell lennie, és nem szabad zavarnia az előadást. Tehát ne beszéljess, és kapcsolj ki a mobiltelefonodat, hogy se a hangja, se a fénye ne zavarja az előadást! Nem illik táskában kotorászással, ivással, evéssel, cukorpapír-csörgetéssel zavarni a darabot és másokat. A felvonások szünetében a büfében olthatod szomjaidat.

A taps az előadás része, ezzel köszönöd meg a színészek játékát, ez az ő „jutalmuk”. Mindig várd végig a **tapsrendet**, csak akkor hagyd el a nézőteret, ha a világitást felkapcsolták, és leeresztették a **vasfüggönyt**.

(oktatásra átalakított szöveg – 346 szó)

1. Olvasd el a szöveget! Keresd ki a szövegből az alábbi jelentésekhez tartozó szavakat (szókapcsolatot)! Ahol több jelentés szerepel, húzd alá a szövegbe illőt!

Szó	Jelentés
tapsrend	A színházi előadás végén a közönség tetszésnyilvánítására a függöny elé lépő színészek megjelenésének egymásutánja. A sorrendet a szerep nagysága és a színészek a társulatban elfoglalt helye, népszerűsége határozza meg. Az előadás szerves része lehet.
alternatív darab	Olyan előadás, ahol a formabontó szándék, a kísérletező kedv, illetve ezek programszerű vállalása jelenik meg.
vasfüggöny	<p>1. Színházakban az előfüggöny elé szerelt, felhúzható és leereszthető, ajtóval is ellátott nagy, hullámbádog lemez, amely leeresztve, a színpadot és a nézőteret egymástól teljesen elszigeteli, és az esetleges tűz áttérjedését megakadályozza.</p> <p>2. Átvitt értelemben (politika) a szocialista és a tőkés országok közötti mesterséges politikai válaszfal a szabad közlekedés, érintkezés korlátozására v. megakadályozására.</p>
protokoll	<p>1. Érintkezési szabályok összessége, amely megszabja a hivatalos érintkezések módját, formáját; a hivatalos kapcsolattartás formai szabályai, írott és íratlan szokásai, amelyeket hivatalos rendezvényeken, meghívásokon, megbeszéléseken alkalmaznak.</p> <p>2. Hivatalos tárgyalás jegyzőkönyve.</p> <p>3. Műszaki jegyzőkönyv; technikai adatok feljegyzésére szolgáló hivatalos feljegyzés.</p>
elegáns	<p>1. Ízléses választékossággal, előkelően és finoman öltözött <személy>.</p> <p>2. (kissé választékos) Előkelő. Elegáns hely, körök.</p> <p>3. (ritka) Ízléses, könnyedén finom. Elegáns forma, megoldás.</p>
musical	Olyan színpadi műfaj, amely a zenés színház modernebb darbjait foglalja magába; olyan színházművészeti ág, amely egyesíti magában a zene, a tánc és a színházi dramatikusan elemeket. Kifejezetten szabad műfaj, az alkotók által formálható, nincsenek megdönthetetlen formai vagy műfaji szabályai.

A vasfüggöny jelentésének megbeszélése után érdemes a politikai jelentésről is beszélni.

2. Döntsd el a szöveg alapján, hogy az alábbi állítások igazak (I) vagy hamisak (H)!

Állítás	I/H
A darab elején egy üzenet megírása vagy az insta gyors csekkolása még belefér.	H
<i>Hiszen a színházban nem zavarhatjuk sem a színészeket, sem a többi nézőt.</i>	
Az első randevút érdemes színházba szervezni, hogy megismerhesd a választottad.	H
<i>A színházban az előadás alatt nem illik beszélni, beszélgetni, pedig egy első randevú pont arról szól, hogy jobban megismerhesd a másikat.</i>	
A színházi öltözeted függ attól, hogy melyik színházba, milyen darabra mégy.	I
A mobiltelefont érdemes kikapcsolni, hogy a fénye se zavarja meg a színészeket.	I

A színházba lépve illik köszönni a jegypénztárosnak, ügyelőknek is.

I

A taps közben érdemes elindulni, hogy a ruhatárból kikérhesd a kabátodat.

H

Illik kívárni a tapsrendet, megvárni a vasfüggöny leeresztését, világítás felkapcsolását.

---

3. Magyarázd meg az első mondatot!

„Színházba járni ünnep, ilyenkor a lelkünk is ünneplőbe öltözik.”

- a színház kizökkent a hétköznapokból
- Thália papnői/papjai a színészek – vallási eredetű műnem
- különleges alkalom, fel kell készülnünk lelkileg is, hogy színházba megyünk, ahol másképp kell viselkednünk, mint a hétköznapokban...

4. Mit jelent a „félelegáns” kifejezés?

- olyan öltözet, amely ünnepélyesebb, mint a hétköznapi öltözetünk, de nem vesszük túlzásba a „kiöltözést”
- érdemes példákat hozatni a gyerekekkel, hogyan képzelik el magukat „félelegánsan”

Egyéb ötlet:

- A mobiltelefon kikapcsolása esetében kibeszélhető még:
  - a. a) előadásokon nem készíthetünk felvételeket – szerzői jog
  - b. b) az általunk készített képen más is látszódhat, ha feltesszük a képet a közösségi oldalunkra, személyiségi jogot sértünk.
- – Ha valakinek betegség miatt mindenképpen ennie kell valamit a színházban, természetesen legyen nála egy-egy cukorka, de ne hamburger vagy zörgő csomagolású csokoládé, cukor. – Köhögni, tüszenteni csak zsebkendőbe illik. Ha beteg vagy, inkább hagyd ki a darabot!

Forrás:

- A magyar nyelv értelmező szótára, Arcanum
- Gedényi Zsuzsanna: Zsuzsi néni illemkönyve, Tinta Könyvkiadó, Bp., 2003
- Görög Ibolya: Mindennapi maceráink, Athenaeum Kiadó, Bp., 2000
- Görög Ibolya: Protokoll az életem, Athenaeum Kiadótól, Bp., 2014
- Kibédi Varga Katalin: A jómodor ajtókat nyit Etikett Iskola sorozat
- Veszelszki Ágnes: Illemkalauz, Libri Kiadó, Bp. 2021
- <http://bethlenszinhaz.blogspot.com/2018/11/a-xxi-szazadi-szinhazi-megjelenes.html> (Megtekintés: 2023.05.23.)
- <https://k2szinhaz.hu/szinhazi-illemszabalyok-hogyan-viselkedjunk-a-szinhazban/> (Megtekintés: 2023.05.23.)
- <https://illemtan.hu/blog/2018/09/26/szinhazi-etikett/>

Sétálunk, sétálunk... – az andalgás illemtana

A szerelem egyre korábban jelenik meg a diákok életében. A témához kapcsolódó illemtan parttalan. Az alábbi rövid szöveg az utcai andalgás illemtanába pillant bele. A szöveg feldolgozása jó alkalom, hogy

- az utcai viselkedésről;
- más kultúrák szokásairól is beszéljünk.

Érdeklődő csoport esetén gyűjtőmunkát vállalhatnak a gyerekek, melynek témája az illemtani eltérések és azok történelmi háttere más népeknél. Ez rávezethet az elfogadás, mások tisztelete témaköréhez, és beszélhetünk arról is, hogy ha idegen országba utazunk, érdemes annak a szokásait is tanulmányozni. Ehhez beszélgetés indítására alkalmas közmondás: **„Ha Rómában jársz, viselkedj úgy, mint a rómaiak!”**

Sétálunk, sétálunk... – az andalgás illemtana

(1) Minden változik, a társas viselkedés szabályai is. Ami korábban udvariatlanságnak számított, az manapság már nem feltétlenül tűnik annak. Mégis érdemes néhány régi elvárásra figyelni, **hiszen minden gesztusunkkal magunkról üzenünk a másoknak.**

(2) Amikor barátnóddal sétálni indulsz, figyelj, hogy a lány mindig a fiú jobbján megy. Ez a középkorból eredő szokás a nő védelme érdekében alakult ki. A lovag jobbján vezette a szebbik nem képviselőjét, így veszély esetén könnyebben előránthatta a bal oldalára kötött kardját. **Nem utolsó sorban a hölgy számára is kényelmesebb, „akadálymentes” így a séta.**

(3) Manapság ugyan nem fenyegeti lépten-nyomon veszély a nőket, ügyelj arra, hogy barátnőd minden esetben a „védett oldalon” menjen, bár ez nem mindig jelenti szigorúan a jobb oldalt. Egy keskeny járdán például az úttesttől távolabbi, esős időben az esőcseppektől, sártól védett oldalon menjen a lány. Keskeny lépcsőn engedd őt magad elé, míg lefelé te haladj elől, hogy figyelmeztess, ha valami akadály kerül utatokba.

(4) Ha két lány társaságában sétálsz, akkor menj középen, két férfi esetében pedig a nőt közrefogja a két férfi. És persze mindezt felülírja, ha valamelyik fél kényelmetlenül érzi magát az adott helyzetben, vagy túl keskeny a járda. **A többi járókelőt semmiképp ne zavarjátok a közlekedésben!**

(Oktatási célra átalakított szöveg)

1. Jelöld a szövegben, honnan hiányozhatnak az alábbi mondatok, tagmondatok! Írd egy hiányjel (√) fölé a mondat betűjelét!

- a. Nem utolsó sorban a hölgy számára is kényelmesebb, „akadálymentes” így a séta. – **(2) bek. utolsó mondata**
- b. A többi járókelőt semmiképp ne zavarjátok a közlekedésben! – **(3) bek. utolsó mondata**

c. hiszen minden gesztusunkkal magunkról üzenünk a másoknak. – **(1) bek. utolsó tagmondata**

2. Olvasd el az alábbi bekezdést, és oldd meg a hozzá kapcsolódó feladatokat!

A skandináv országokban **3. (azonban)** a hölgyeket csak a bal oldalon szavad vezetni, itt **6. (ugyanis)** úgy tartják, hogy az a szív oldala, c kell közel állnia a nőnek. **5. (Ugyanakkor)** vannak olyan országok (Afrika egyes részeim, az ázsiai szigetvilágban), **ahol (2.)** a nők töltik be a vezető szerepet, **4. (számukra)** kultúridegen a „védelmezett szerep”.

a. Írd az alábbi bekezdésrészletbe a hiányzó szavak sorszámát!

1. ahhoz, 2. ahol, 3. azonban, 4. számukra, 5. ugyanakkor, 6. ugyanis

b. Írd a bekezdés előtti zárójelbe, hányadik bekezdésnek lehet része (vagy hányadik bekezdést követheti) ez a szövegrész! Röviden indokold meg a válaszodat!

- o - 2. bekezdés
- o - általános (E/3); kiegészíti a jobb oldalon vezetéssel ellentétes szokással

Megbeszélni:

- Igaz-e a közismert szólás, hogy „lányoké az elsőbbség”? Vajon mit jelent a szöveg utolsó tagmondata: *számukra kultúridegen a „védelmezett szerep”*.
- Mi a véleményetek, hogyan viszonyulnak a szöveg tartalmához a mai fiúk és lányok?

Ennél a beszélgetésnél érdemes felhívunk a lányok figyelmét, hogy engedjék a fiúknak, hogy „lovagiasak” legyenek, és köszönjék meg a figyelmességet.

Játsszátok el az alábbi jeleneteket, majd beszéljétek meg, mit láttatok!

Gábor sétálni hívta Ágit, szívesen megismerné közelebről is. Kéretlenül melléjük csapódott Zoli, akit nem érdekelt Gábor és Ági beszélgetése, séta közben mobilon játszott, időnként megszólítva Gábort, nézve, milyen sok pontot ért el.

- Mi a véleményetek a jelenetről?
- Ki miben hibázott?
- Hogyan lehetne megoldani a helyzetet?

Lehetséges megoldás: *Gábornak szólnia kellett volna, hogy most nem alkalmas Zoli jelenléte. Zolinak észre kellett volna vennie, hogy „felesleges” ebben a szituációban. Jelezni Zolinak, hogy ez a beszélgetés nem mobilos játékra szolgál....*

Az előző szituáció, de Zolit is érdekli a beszélgetés, nem várja ki, amíg Gábor és Ági befejezik a mondataikat. Annyira fontosnak érzi magát, hogy Gábor és Ági előtt „tolatva” megy, hogy mindkét ismerősét jól láthassa, illetve jól láthassák őt.

- Mi a probléma a látott jelenetben?
- Gábor és Ági hogyan oldhatják meg a helyzetet?

Forrás:

- Csorba Kata: Randi etikett (in: <https://illemtan.hu/blog/2020/02/12/randi-etikett/> (Megtekintés: 2022.10.14.)
- Gedényi Zsuzsanna: Zsuzsi néni illemlönyve, Tinta Könyvkiadó, Bp., 2003
- Hossó Nikoletta: Mindent az illemlről, (<https://stadiummagazin.hu/mindent-az-illemrol/>) (Megtekintés: 2022.11.14.)
- Kibédi Varga Katalin: A jómodor ajtókat nyit Etikettk Iskola sorozat
- Veszelszki Ágnes: Illemlkalauz, Libri Kiadó, Bp. 2021

Az étkezési kultúra csendes halála

Az osztályfőnöki óra beszélgetésének témája lehet:

- család, ezen belül az étkezés.
  - fontos szempont, hogy ne ítélkezzünk, illetve a gyerekeket is figyelmeztessük erre
  - megbeszélhető az is, miért jó, hogy ilyen sokféle szokást hallunk (elfogadás)
- az iskolai menza (viselkedés, aktuális probléma)
- tény és vélemény megkülönböztetése, annak megtanítása, hogyan ismerhetik fel, illetve alkalmazhatják ezeket a szövegben

1. Az órai beszélgetés a címjőslással kezdődik.

„Az étkezési kultúra csendes halála”

Fogalmazd meg egyetlen mondatban, miről fog szólni a cím alapján a szöveg! Véleményed szerint mely szavak rejtik a címben szerző véleményét, érzését?

2. szöveg kiosztása

Az étkezési kultúra csendes halála

(1) Az étkezési kultúra hosszú évszázadok alatt alakult ki olyanná, amilyenek ma ismerjük. Őseink még kézzel, közös tálból ettek, az evőeszközök használata a 18. század közepére honosodott meg, s ezt követően a polgárság életében megjelent az asztali viselkedés illemtörvénye. A szalvétát a 15. században használták először, és ezzel egyidejűleg rövidült az abrosz, ami korábban kéztörölkésre is szolgált.

(2) Életünk számos területére jellemző a szokások lazulása, így már az étkezésnek sem adjuk meg a módját, ami nem jelent mást, mint hogy tiszteletet fejezünk ki a másik iránt, azaz úgy eszünk, viselkedünk az asztalnál, hogy a közös étkezés egy kellemes élmény legyen mindannyiunk számára.

(3) A változás hátterében a család szerepének, típusának megváltozása is állhat, hiszen a klasszikus családmódel felbomlásán túl jelentősen lecsökkent az az idő, amit a közös, kulturált étkezésre fordítunk. Ugyanakkor a gyorséttermek, a félkész ételek elterjedése is bizonyára hozzájárult ahhoz, hogy kevesebb időt töltsünk az ételek elkészítésével, illetve a közösen elfogyasztott ebéd, vacsora fontosságá is háttérbe szorult.

(4) Pedig a gyermek fejlődésének fontos részét képezi, hogy szüleitől elsajátítsa társas viselkedés, köztük az étkezés kultúráját. Újra nagyobb figyelmet kellene fordítanunk arra, hogy az étkezés a táplálkozáson túl egy élvezetes, szociális alkalom legyen.

1. szöveghez kapcsolódó lehetséges kérdések:

a. Véleményetek szerint mire utal a szövegben az „Életünk számos területére jellemző a szokások lazulása...” ?

lehetséges válasz: Már nem figyelünk arra, hogy udvariasak legyünk az étkezésnél (pl. telefonálunk, internetezünk...).

b. Említs két másik példát, ahol ez a „**lazulás**” megfigyelhető!

pl. köszönés, közlekedés, tanár-diák viszony, levélírás, köszöntések...

c. A szöveg szerzője miben látja a változás okait?

a család változása; gyorséttermek megjelenésén népszerűsége; ételek változása

d. Tényt vagy véleményt fogalmaz meg a szerző? Húzd alá a szövegben azokat a nyelvi elemeket, amelyekkel a válaszodat alátámaszthatod!

Véleményt fogalmaz meg.

– is állhat; is bizonyára hozzájárult

e. Miért tartja fontosnak a szerző, hogy az említett változás lassuljon, „visszaforduljon”?

Mert ez is az emberek együttélését segíti, része a társas kapcsolatok mindennapjainak.

f. Te is fogalmazd meg a véleményedet a változásról! Álláspontodat indokold!

Egyéni megoldások, fontos azonban a kifejtett, szabatosan megfogalmazott indoklás.

2. A családokban milyen étkezési szokások vannak?

Egyéni megoldások

3. Eljátszható vállalkozó diákok esetén az iskolai menzán történő ebéd.

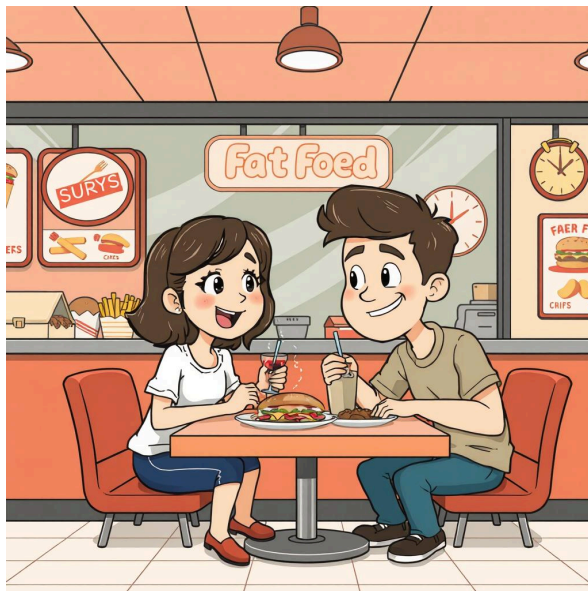
Jó alkalom lehet arra, hogy:

- szembesüljenek a szokásaikkal (étel, amihez hozzá sem nyúl; telefonozás; víz öntése a levesbe ...)
- a problémák megbeszélése, megvitatása

Forrás:

- etikettiskola.hu - <http://etikettiskola.hu/blog/az-etkezesi-kultura-csendes-halala/> (Megtekintés: 2021.12.08.)

Éttermi randevű – útmutató fiúknak

A feladatlap két témát ötvöz. Alapvetően az éttermi viselkedésről szól, ugyanakkor említi a randevű menetét. A témát 7-9. osztályosoknak ajánlom.

Ismétlésre is alkalmas, hiszen etikán és technika életvitel órán is tanultak már ezekről a témákról.

Az óra menetében megemlíthető:

- az általános kulturált viselkedés kérdése;
- az ápoltság;
- férfi és nő viszonya;
- mobilhasználat kultúrája, szabályai;
- étkezési kultúra.

Ha a téma felkelti a tanulók érdeklődését, kiadható projektként külön-külön az asztalterítés szabálya, története; milyen ételt hogyan illik lehet enni; különböző népek étkezési szokásai; más népeknél hogyan illik viselkedni az étkezés közben...

Cél:

- Gyakorolni az udvarias, társadalmilag elfogadott éttermi viselkedést.
- Érzékenyíteni a diákokat a másik fél érzéseire randisituációban.
- Megkülönböztetni a helyes és helytelen viselkedést játékos formában.
- Fejleszteni a kreativitást, szociális készségeket és önreflexiót.

Éttermi randevű – útmutató fiúknak

(1) Az étterembe járás nemcsak gasztronómiai élmény, hanem társasági esemény is, ahol az illeten szabályainak betartása alapvető elvárás. A kulturált viselkedés nemcsak mások kényelmét és élményét szolgálja, hanem saját magunkról is sokat elmondunk. Egy éttermi randevű esetében különösen érdemes erre figyelni.

(2) Éppen ezért fontos az étteremhez illő, megfelelő öltözet és viselkedés. Nem a meccsre mégy, figyelj arra, hogy ne viselj gyűrött inget, pólót, foltos, koszos ruhát. A cipőd is legyen tiszta, hajad megfésülve. Légy ápoltság, a „Neander-völgyi” stílus ritkán menő.

(3) Meghívóként sem illik késni. Az étterembe te lépsz be először, és tartod az ajtót mindaddig, amíg a nő is belép. Ha a helyzet úgy kívánja, használd a ruhatárat! Segítsd le a barátnőd kabátját, és csak az után vedd le a magadét! Ha előre foglaltál asztalt, azt jelezd a pincérnek, ha nem, akkor te magad keress egy szabad asztalt! Először a hölgy ül le.

(4) Kulcsnak, mobilnak, táskának nincs helye az asztalon. Ne könyökölj és ne hangoskodj! Az étlap átnézése után adj időt a választásra a társadnak is, majd udvariasan rendelj, ne sűrgesd a pincért. Ha valamiről nem tudod, hogyan, miből készült, nyugodtan kérdezd meg a felszolgálót! Neki ismernie kell az étlapon szereplő ételek összetételét. Amikor az étel megérkezik, illik megvárni, míg mindketten megkapjátok a saját fogásokat, csak ez után lehet elkezdni az evést.

(5) Fontos az evőeszközök helyes használata. A kés a jobb, a villa a bal kézben van (balkezeseknél természetesen fordítva), és ne gesztikulálj az evőeszközökkel. Nem illik teli szájjal beszélni, és hangosan kommunikálni, és persze más tányérjába nyúlni! A kulturált étkezés zajmentes. Ha rövid időre abbahagyod az evést, az evőeszközt keresztbe teheted a tányéron; ha végeztél, párhuzamosan helyezd őket a tányéron jobb oldalra igazítva, a szalvétát pedig a tányér bal oldalán hagyd kissé összegyűrve.

(6) Étkezés után, de legkésőbb a fizetésnél illik megköszönni a kiszolgálást. Távozáskor segíts fel a kabátot a barátnődre, csak utána vedd fel a sajátodat, és udvariasan köszönj el az étterem dolgozóitól is.

(7) Egy éttermi randi szólhat romantikáról, nevetésről, egy kis feszengésről – és ez így van jól. Légy önmagad, figyelj a másokra, és élvezd, hogy épp most írtátok az első (vagy sokadik) közös emléketeket egy tál bolognai fölött.

(oktatási célra átalakított szöveg)

1. Írd a szöveg alapján a mondat mellé, hogy igaz (I) vagy hamis (H) az állítás!

a. A fiúnak érdemes előbb érkeznie, ha ő hívta meg a lányt.	I
b. A lányoknak randin tilos desszertet enni.	H
c. A barátnőd tányérjáról kóstolni az első randin teljesen elfogadott.	H
d. A túl laza vagy koszos öltözet nem illik éttermi randevúhoz.	I
e. A randi után kötelező megkérdezni, lesz-e második alkalom.	H

2. Karikázd be a helyes választ!

Miért nem jó, ha a fiú a focieredményeket nézegeti randi közben?

- a. Mert nem illik hangosan örülni.
- b. Mert a barátnője nem szereti a focit.
- c. Mert ilyenkor a figyelmét a másik félre kell fordítania.
- d. Mert zavarja a pincéretket.

Milyen viselkedés NEM ajánlott a lány részéről a szöveg szerint?

- a. A mobillal játszani, amíg nem érkezik meg az étel.
- b. Természetesen viselkedni.
- c. Köszönetet mondani a vacsoráért.
- d. Nevetni a fiú viccein.

Milyen viselkedés NEM ajánlott a fiú részéről a szöveg szerint?

- a. Hogy ő rendeli meg a lány által választott ételt a pincérnél.
- b. Hogy nem könyököl az éttermi asztalra.
- c. Hogy nem vár másra, rögtön elkezd enni, nehogy kihűljön az étel.
- d. Hogy távozáskor először ő veszi fel a kabátját, utána segít a lánynak.

3. Írd a mondatok mellé, hányas számú bekezdés tartalmát egészíti ki!

A borralaló mértéke itthon általában 10–15%, hacsak a számla nem tartalmazza azt.	6. bek.
Az étteremben a legjobb hely a bejáratnál szemben van.	3. bek.
A ruhaszalvétát soha ne illesszük a nyakunkba, az ölünkbe fektetve használjuk!	5. bek.
Az étterem is „veszélyes hely” lehet, és a te dolgod védeni a hölgyet.	3. bek.
Napjainkban egyre több az ételallergia.	4. bek.

4. Az első bekezdésben szerepel az alábbi tagmondat: „saját magunkról is sokat elmondunk”. Magyarázd meg, mit jelent a szövegrész!

A viselkedésünk alapján rólunk is gondolnak valamit, megítélnék bennünket.

A második bekezdésben szerepel a „Neander-völgyi” stílus (2) kifejezés. Mit jelent ez a kifejezés ebben a szakaszban?

Az ápolatlan emberre utal.

Ugyanezt a kifejezést az (5)-ös számú bekezdésnél is használhatnánk. Abban az esetben milyen jelentéssel bírna a kifejezés?

Kulturálatlan viselkedésű ember.

Az (5)-ös számú bekezdésben szerepel az állítás: „A kulturált étkezés zajmentes.” Vajon mi a jelentése?

Ne együnk hangosan (ne csámcsogjunk, szürcsölgjünk)!

Forrás:

- Csorba Kata: Randi etikett (in: <https://illemtan.hu/blog/2020/02/12/randi-etikett/>(<https://elteonline.hu/wpcontent/uploads/2016/02/>)
- Gedényi Zsuzsanna: Zsuzsi néni illemkönyve, Tinta Könyvkiadó, Bp., 2003
- Görög Ibolya: Mindennapi maceráink, Athenaeum Kiadó, Bp., 2000
- Görög Ibolya: Protokoll az életem, Athenaeum Kiadótól, Bp., 2014
- Hossó Nikoletta: Mindent az illemről, (<https://stadiummagazin.hu/mindent-az-illemrol/>)
- Kibédi Varga Katalin: A jómodor ajtókat nyit Etikett Iskola sorozat
- Veszelszki Ágnes: Illemkalauz, Libri Kiadó, Bp. 2021
- <https://illemtan.hu/blog/2018/09/26/szinhazi-etikett/>

„RANDI-PANTOMIM”

Ha vannak az osztályban vállalkozó szellemű diákok, az alábbi szituációkat némajátékkal bemutathatják. Nagyon szórakoztató lehet.

Fontos felhívni a szereplők figyelmét arra, hogy nem beszélhetnek.

A többiek megpróbálják megfejtetni, mi történik, és meg kell beszélni, hogy jó vagy helytelen viselkedést láttak-e.

Mindig érdemes megfogalmaztatni velük egész mondatokban, hogy mi volt a hiba, hogyan és miért kellett volna másképp viselkedni.

Helyzetkártyák:

A fiú túlzottan izgul.	A lány túlzottan izgul.
A fiú magába mélyed a telefonján.	A lány magába mélyed a telefonján.
A fiú túl sokat beszél.	A lány elfelejti a másik nevét.
A fiú mindent felfal szó nélkül.	A lány túl sokat beszél.

„ÁLOM VAGY RÉMÁLOM?”

Egy-egy pár, illetve egy pincérnek önként jelentkező eljátssza egy jelenetkártya kihúzása után a „tökéletes” és a „katasztrófális” randit az alábbi szituációk egyikével. Próbálják előadni, hogyan lehet megoldani vagy nem megoldani a problémát! (Az előadás után megmutatják, hogyan kellett volna jól megoldani ugyanazt a helyzetet.) A többiek figyelnek, mi volt a legjobb / legrosszabb a jelenetben.

Jelenetötletek:

- A fiú egész vacsora alatt a focimeccset nézi a telefonján.
- A lány salátát rendel, de utána megeszi a fiú desszertjét.
- A fiú kézzel eszi a spagettit.
- A lány túlzottan elegáns ételt választ, és nem tudja megenni.
- Mindketten egyszerre beszélnek – egymás szavába vágva.

Az előadás után a nézők az alábbi kérdésekre válaszoljanak, akár csoportosan:

- Mi volt a legkínosabb pillanat a „rossz randiban”?
- Hogyan éreztétek magatokat a „jó” változatban?
- Mi a legfontosabb tanulság?
- Milyen viselkedés volt túlzás, még viccből is?

Egyéb jelenetötletek:

- A fiú elkésik 20 percet, és nem kér elnézést.
- A lány a pincérrel flörtöl, nem is figyel a randira.
- A fiú elhossa a haverját is a randira, meglepetésként.
- A lány egész idő alatt csak a telefonját nyomkodja.
- A fiú túl hangosan beszél, vicceken harsányan nevet.

Ötletek az óra végi csoportos beszélgetéshez:

- Melyik jelenet volt szerinted a legviccesebb? Miért?
- Melyik viselkedés volt a legkínosabb vagy legzavaróbb?
- Mit tanultál ma arról, hogyan (nem) illik viselkedni egy éttermi randin?
- Melyik jelenetben ismertél magadra – akár pozitív, akár vicces módon?
- Ha te lennél a randipartner a „katasztrofális” jelenetben, mit csinálnál?
- Hogyan tudnád ezeket a tanulságokat a saját életedben is alkalmazni?

Éttermi randevű – útmutató lányoknak

A feladatlap két témát ötvöz. Alapvetően az éttermi viselkedésről szól, ugyanakkor említi a randevű menetét. A témát 7-9. osztályosoknak ajánlom. Ismétlésre is alkalmas, hiszen etikán és technika életvitel órán is tanultak már ezekről a témákról.

Az óra menetében megemlíthető:

- az általános kulturált viselkedés kérdése;
- az ápoltság;
- férfi és nő viszonya;
- mobilhasználat kultúrája, szabályai;
- étkezési kultúra.

Ha a téma felkelti a tanulók érdeklődését, kiadható projektként külön-külön az asztalterítés szabálya, története; milyen ételt hogyan illik lehet enni; különböző népek étkezési szokásai; más népeknél hogyan illik viselkedni az étkezés közben...

„*Álom vagy rémálom*” – a drámajátékkal történő feldolgozás célja:

- Gyakorolni az udvarias, társadalmilag elfogadott éttermi viselkedést.
- Érzékenyíteni a diákokat a másik fél érzéseire randiszituációban.
- Megkülönböztetni a helyes és helytelen viselkedést játékos formában.
- Fejleszteni a kreativitást, szociális készségeket és önreflexiót.

Éttermi randevű – útmutató lányoknak

(1) Az étterembe járás nemcsak gasztronómiai élmény, hanem társasági esemény is, ahol az illetlen szabályainak betartása alapvető elvárás. A kulturált viselkedés nemcsak mások kényelmét és élményét szolgálja, hanem saját magunkról is sokat elmondunk. Egy éttermi randevű esetében különösen érdemes erre figyelni.

(2) Éppen ezért fontos az étteremhez illő, megfelelő öltözet és viselkedés. Nem kell estélyi ruha, de a mackónadrág maradjon otthon! Olyan ruhát válassz, amelyben jól érzed magad, és kényelmesen tudsz ülni egy órát. A smink lehet természetes – nem érdemes túlzásba esni, még a végén nem ismer fel a fiú. Ne izgulj, köszönj könnyedén! A randik nem a tökéletességről szólnak – hanem arról, hogy jól érzitek magatokat egymással.

(3) Meghívottként sem illik sokat késni. Az étterembe a fiú után lépsz be, ő tartja neked az ajtót. Engedd, hogy lovagias lehessen, köszönd meg, ha lesegíti a kabátodat, és asztalt választ. Te döntöd el, hová ülsz. Érdemes olyan helyet választanod, ahonnan látod az éttermet.

(4) Kulcsnak, mobilnak, táskának nincs helye az asztalon. Ne könyökölj, és ne hangoskodj. Az étlap átnézése után adj időt a választásra a társadnak is, majd közöld a fiúval, mit választottál. Ne rendeld a legdrágább ételt csak azért, mert nem te fizetsz! Ha valamiről nem tudod, hogyan, miből készült, nyugodtan kérdezd meg a felszolgálót! Neki ismernie kell az étlapon szereplő ételek összetételét. Nem kell diétásan szenvedni, ha közben a steak szemez veled. Egyetek jót, szabad nevetni, és igen, ehetsz desszertet is. Amikor az étel megérkezik, illik megvárni, míg mindketten megkapjátok a saját fogásokat, csak ez után kezdjétek el az evést!

(5) Fontos az evőeszközök helyes használata. A kés a jobb, a villa a bal kézben van (balkezeseknél természetesen fordítva), és ne gesztikulálj az evőeszközökkel. Nem illik teli szájjal beszélni, és hangosan kommunikálni, és persze más tényéjébe nyúlni! A kulturált étkezés zajmentes. Ha rövid időre abbahagyod az evést, az evőeszközt keresztbe teheted a tányéron; ha végeztél, párhuzamosan helyezd őket a tányéron jobb oldalra igazítva, a szalvétát pedig a tányér bal oldalán hagyd kissé összegyűrve.

(6) Egy találka velejárója a kulturált beszélgetés. Ez nem színház, ahol te vagy a néző. Egy jó randi kétoldalú. Legyél kíváncsi, figyelj a másokra, és vidd bele a saját energiádat is!

(7) Étkezés után, de legkésőbb a távozáskor köszönd meg a kiszolgálást, és engedd, hogy a fiú felsegítse rád a kabátot, és udvariasan köszönj el te is az étterem dolgozóitól.

(8) Mosolyogj, köszönd meg az estét, ha jól érezted magad, nem kell jéghercegnőt játszani. Egy „*Nagyon jó volt, örülök, hogy elhívtál.*” mondat megalapozhatja a következő randit.

(oktatási célra átalakított szöveg)

1. Írd a szöveg alapján a mondat mellé, hogy igaz (I) vagy hamis (H) az állítás!

a. A meghívott lánynak illik pontosan érkeznie a randevúra, nem késket.	H
b. A lányoknak randin tilos desszertet enni.	H
c. A vacsora udvarias megköszönése is második randi esélye lehet.	I
d. Nem illik drága ételt választani csak az ára miatt.	I
e. Az étel kiválasztásánál szerényen válassz, ne gondoldják, hogy sokat eszel.	H

2. Húzd alá a helyes választ!

- Miért NEM illő, ha a fiú előre engedi a lányt, amikor belépnek az étterembe?
  - a. Mert a vendégek megbámulják a belépőt, aki így zavarba jön.
  - b. Mert először a fiúnak kell meggyőződnie arról, hogy a hely biztonságos.
  - c. Mert akkor a pincérek azt hiszik, a lány fizeti majd a vacsorát.
  - d. Mert mégis csak a fiú a vezető egyéniség, ő fog fizetni.
- Milyen viselkedés NEM ajánlott a lány részéről a szöveg szerint?
  - a. Kérdéseket is feltenni a fiúnak.
  - b. Mesélni magáról.
  - c. Sminkelten érkezni a randevúra.
  - d. Harsányan, hangosan nevetni a fiú viccein.
- Milyen viselkedés NEM ajánlott a fiú részéről a szöveg szerint?
  - a. Hogy ő rendel meg a lány által választott ételt a pincérnél.
  - b. Hogy nem könyököl az éttermi asztalra.
  - c. Hogy nem vár másra, rögtön elkezd enni, nehogy kihűljön az étel.
  - d. Hogy távozáskor először ő veszi fel a kabátját, utána segít a lánynak.

3. Írd a mondatok mellé, hányas számú bekezdés tartalmát egészíti ki!

Csak akkor nézd meg a mobilodat, ha nagyon fontos üzenetet vársz, és ezt jelezd!	4. bek.
Az étteremben a legjobb hely a bejáratnál szemben van.	3. bek.
A ruhaszalvétát soha ne illesszük a nyakunkba, az ölünkbe fektetve használjuk!	5. bek.
Az étterem is „veszélyes hely” lehet, és a fiú dolga védeni a hölgyet.	3. bek.
Napjainkban egyre több az ételallergia.	4. bek.

4. Az első bekezdésben szerepel az alábbi tagmondat: „saját magunkról is sokat elmondunk”.

- **Magyarázd meg, mit jelent a szövegrész!**

A viselkedésünk alapján rólunk is gondolnak valamit, megítélnek bennünket.

- **Mit jelent, mire utal a (3)-as számú bekezdés részlete: „Engedd, hogy lovagias lehessen”?**

A női egyenjogúság túlgondolása miatt manapság gyakran visszautasítjuk a segítőkész férfiak udvarias gesztusait, ami gyakran sajnos már-már sértő.

- **Magyarázd meg, mit jelent az utolsó bekezdésben a „nem kell jéghercegnőt játszani” kifejezés!**

Nyugodtan légy kedves, nem szégyen, ha jól érezted magad, vidám vagy.

- **Az (5)-ös számú bekezdésben szerepel az állítás: „A kulturált étkezés zajmentes.” Vajon mi a jelentése?**

Ne együnk hangosan (ne csámcsogjunk, szürcsölgjünk)!

„ÁLOM VAGY RÉMÁLOM?”

Egy-egy önként jelentkező pár eljátssza egy jelenetkártya kihúzása után a „tökéletes” és a „katasztrofális” randit.

Próbálják előadni, hogyan lehet megoldani vagy nem megoldani a problémát!

A többiek figyelnek, mi volt a legjobb / legrosszabb a jelenetben.

Jelenetkártyák:

<p>1. helyzet: A fiú 10 perccel késik a randiról.</p> <p>Mi történik? Mit mond? Hogyan reagál a lány?</p>	<p>2. helyzet: A pincér elrontja a rendelést.</p> <p>A pár teljesen más ételt kap. Hogyan reagálnak?</p>
<p>3. helyzet: A lány túlzottan izgul, alig tud megszólalni.</p> <p>A fiú megpróbálja oldani a hangulatot – sikerül?</p>	<p>4. helyzet: A fiú megpróbál vicces lenni, de túlzásba esik.</p> <p>Kínos lesz, vagy nevetnek együtt?</p>
<p>5. helyzet: A lány telefonálni kezd az étkezés közben.</p> <p>A fiú mit szólhat hozzá?</p>	<p>6. helyzet: A fiú túl sokat kérdez, a lány semmit sem kérdez vissza.</p> <p>Hogyan alakulhat a beszélgetés?</p>
<p>7. helyzet: A lány elfelejti a fiú nevét a bemutatkozás után.</p> <p>Hogyan lehet ezt udvariasan kezelni?</p>	<p>8. helyzet: Fizetésnél a fiú nem találja a pénztárcáját.</p> <p>Mi történik? Kínos lesz vagy megoldják?</p>

Az előadás után a „nézők az alábbi kérdésekre válaszoljanak, akár csoportosan:

- Mi volt a legkínosabb pillanat a „rossz randiban”?
- Hogyan éreztétek magatokat a „jó” változatban?
- Mi a legfontosabb tanulság?
- Milyen viselkedés volt túlzás, még viccből is?

„ÉTTERMI IDILL (?)”

Egy-egy pár, illetve egy pincér önként jelentkező eljátssza egy jelenetkártya kihúzása után a „tökéletes” és a „katasztrofális” randit az alábbi szituációk egyikével.

Próbálják előadni, hogyan lehet megoldani vagy nem megoldani a problémát!

Jelenetötletek:

- A lány panaszkodik minden ételre, és visszaküldi a rendelését.
- A fiú megkóstolja a lány ételét engedélykérés nélkül.
- A lány eljuttatja, hogy vegetáriánus, majd steaket rendel.
- Mindketten egyszerre beszélnek – egyik sem hallja a másikat.
- A randi végén egyikük elrohan, köszönés nélkül.

Ötletek az óra végi csoportos beszélgetéshez:

- Melyik jelenet volt számodra a legemlékezetesebb, és miért?
- Szerinted mi a leggyakoribb hiba, amit éttermi randevún elkövetnek az emberek?
- Milyen viselkedést tanulnál el egy jól sikerült jelenetből?
- Hogyan érezted magad színészként? Könnyű volt udvariasan viselkedni?
- Mi volt nehezebb: eljátszani a rossz vagy a jó randit? Miért?
- Mit viszel magaddal ebből a drámajátékból egy valódi helyzetre?

Forrás:

- Csorba Kata: Randi etikett (in: <https://illemtan.hu/blog/2020/02/12/randi-etikett/>)
- Gedényi Zsuzsanna: Zsuzsi néni illemkönyve, Tinta Könyvkiadó, Bp., 2003
- Görög Ibolya: Mindennapi maceráink, Athenaeum Kiadó, Bp., 2000
- Görög Ibolya: Protokoll az életem, Athenaeum Kiadótól, Bp., 2014
- Hossó Nikoletta: Mindent az illemről, (<https://stadiummagazin.hu/mindent-az-illemrol/>)
- Kibédi Varga Katalin: A jómodor ajtókat nyit Etikett Iskola sorozat
- Veszelszki Ágnes: Illemkalauz, Libri Kiadó, Bp. 2021
- <https://illemtan.hu/blog/2018/09/26/szinhazi-etikett/>

Szóbeli vizsgahelyzetben

Osztályfőnöki óra anyagában sokféle kérdés feldolgozásának indításában használhatjuk a feladatlapot, különösen jól alkalmazható olyan intézményekben, amelyekben megjelennek a belső vizsgák (7. 10. évfolyam esetleges iskola által szabályozott vizsgái), de nyolcadik évfolyamosok és nyelvvizsgára készülők számára is jó, hiszen ezt a szituációt gyakoroltatja a feladat.

Az óra menetében megemlíthető:

- az általános kulturált viselkedés kérdése;
- az ápoltság (kamaszoknál különösen fontos lehet);
- a kommunikáció nem nyelvi eszközei és azok hatása (akár az óra menetében megjelenő elemek hatása pl. fintor, hanyag ülés, testtartás ....)
- a kulturált nyelvi kommunikáció elvárásai

Cél:

- A helyes viselkedés és kommunikáció gyakorlása vizsgahelyzetben.
- A résztvevők tudatosítják saját érzéseiket, aktivizálódik a téma.
- A szorongás, vizsgadrukk oldásának lehetősége.
- Véleményformálás kulturált gyakorlása.
- Empátia fejlesztése.

Szóbeli vizsgahelyzetben

Egy szóbeli vizsga nemcsak a tudásod számonkérése, hanem egyfajta megjelenési és viselkedési helyzet is. A vizsgáztatók számára fontos, milyen benyomást keltesz – ezért nemcsak a válaszaid számítanak, hanem az is, hogyan nézel ki és viselkedsz. Ezért néhány egyszerű szabályt érdemes betartani.

A megmérettetésre érdemes legalább 15–20 perccel korábban érkezni (számítani kell a közlekedési problémákra, az időjárásra is). Így van időd megnyugodni, előkészíteni a szükséges iratokat (személyi igazolvány, diákigazolvány, vizsgabehívó), és szükség esetén használni a mosdót. A késés illetlenség, és gyakran akár a vizsga lehetőségének elvesztéséhez is vezet.

A megjelenésed az alkalomhoz illő legyen. Az ápoltság, tiszta, rendezett külső tükrözi a vizsgáztatók és a vizsga iránti tiszteletet, tehát komoly, inkább „ünneplős” öltözet javasolt. Kerülni kell a sportos, túl laza, kihívó ruhadarabokat (lányoknál a túl rövid szoknyát vagy túl mély dekoltázst). A hajad legyen tiszta, rendezett, ne takarja el az arcodat. Tartózkodj a túl erős illatoktól, sminktől vagy harsány ékszerektől, mert ezek elvonhatják a figyelmet a feleletről.

Fontos, hogy udvarias és tisztelettudó légy. Ha kopogsz az ajtón, az határozott legyen, de ne dörömbölj. A terembe lépve jól hallhatóan, udvariasan köszönj, és amikor már becsuktad magad mögött az ajtót, akkor mutatkozz be jól érthetően, teljes névvel. Érthetően beszélj, ne motyogj, ne hadarj, és mindig nézz a kérdezőre! Mosolyogj, hiszen így látják rajtad, hogy bármennyire izgulsz, nyílt, nyitott a viselkedésed. Ezt sugallja az is, ha a vizsgáztató szemébe nézel. A testtartásod is „beszédesebb”, ülj egyenes háttal, ne dobolj az ujjaiddal, lábaddal, és ne billegj a széken. Ha lány vagy, ülésnél zárd össze a térdedet, és döntsd a lábadat kissé oldalra. Ilyen alkalmakkor ne viselj túl rövid szoknyát, mert abban sokkal nehezebb leülni, és a feszengés zavaró lehet. Ha fiú vagy, azt javaslom, lábaid kis, laza terpeszben legyenek.

Fontos, hogy figyelj, és természetesen, udvariasan beszélj. Ne ijedj meg, ha nem tudsz valamit, arra gondold, hogy a vizsgáztató remélhetőleg arra kíváncsi, amit tudsz. Feltételezd, hogy segítőkész. A válaszadások alatt kerülj a túlzott közvetlenséget, de legyél együttműködő, nyitott.

A vizsga végén köszönd meg a lehetőséget, és udvariasan köszönj el. Ügyelj arra, hogy az ajtót csendben csukd be magad mögött, a hangosan becsapott ajtó dühöt, elégedetlenséget üzen, udvariatlan.

(oktatási célra átalakított szöveg)

Olvasd el a szöveget, és oldd meg az alábbi feladatokat!

1. Húzd alá a helyes választ!

Mit fejez ki az, ha valaki rendezett, ápolts külsővel jelenik meg a vizsgán?

- a) divatérzéket
- b) magabiztosságot
- c) tiszteletet
- d) félelmet

A szöveg szerint milyen ruhadarabokat célszerű elkerülni vizsgahelyzetben?

- a) egyszerű póló
- b) mélyen kivágott felső
- c) ing vagy blúz
- d) szolid szoknya

A szöveg szerint hogyan érdemes viselkedni a vizsga alatt?

- a) Minél gyorsan mondjuk el mindazt, amit tudunk.
- b) Végig komolyan viselkedni, ne gondolják, hogy komolytalan vagy. c) Nem szabad a vizsgáztatóra nézni, mert attól ideges lesz.
- d) Mosolyogni, mutatva, hogy igyekszünk nyitottak lenni.

Miért ajánlott korábban érkezni a vizsgára?

- a) Hogy előbb mehess haza.
- b) Hogy legyen idő nyugodtan felkészülni.
- c) Mert a vizsgáztató előbb akar végezni.
- d) Hogy helyet foglalj az első sorban.

2. Írd a szöveg alapján a mondat mellé, hogy igaz (I) vagy hamis (H) az állítás!

- A szöveg szerint mindenképp ünneplő ruhában kell vizsgázni. **H**
- A vizsgahelyiségbe belépéskor illik köszönni. **I**
- A vizsgáztatók nem veszik észre, ha valaki idegesen dobol az ujjával. **H**
- A vizsgán nemcsak a tudás, hanem a viselkedés is számít. **I**
- A belépéskor illik megköszönni a vizsgalehetőséget. **H**

3. Keresd ki a szövegből a vizsga szó szinonimáit!

számonkérés, megmérettetés

4. Mit jelent a testtartásod is „beszédesebb” kifejezés?

Azt, hogy az is sokat elárul rólad, hogyan ülsz a széken, hogyan mozdulsz.

Mit javasol a szöveg ezzel kapcsolatban?

Ülj egyenesen; ne dobolj; ne billegj a széken; lábaid megfelelően helyezkedjenek el.

HIC RHODUS, HIC SALTA

(Itt van Rodosz, itt ugorj! magyar megfelelője: Most mutasd meg!)

– azaz vizsgahelyzet élesben

1. Szituációs játék: Vizsgahelyzet eljátszása

Szereplők:

1–2 fő vizsgáztató

1 fő vizsgázó

Helyszín: terem, amelyben a vizsga zajlik

Feladat:

A tanulók húznak egy szituációt, illetve egy-egy karaktert. Utána előadják a jelenetet. (Természetesen a karakterek és szituációk bővíthetők.)

Szituációk:

- Nagyon izgulsz, de el kell kezdened beszélni.
- A vizsgáztató köszön, és megkérdezi a neved. Hogyan válaszolsz udvariasan?
- Érkezel a vizsgára, de kissé késésben vagy. Mit mondasz?
- A vizsgán elakad a beszéded közben egy szó. Hogyan oldod meg udvariasan?
- Nem érted pontosan a kérdést. Mit teszel?
- A vizsga végén mit mondasz búcsúzáskor?
- Bemutatkozol, de nem értik jól a neved. Hogyan oldod meg?
- A vizsgáztató megkérdezi, mi a véleményed az online nyelvtanulásról.
- Nem érted jól a kérdést. Hogyan oldod meg a problémát?
- Csuklani kezdesz, ami zavar a beszédben. Mit csinálsz?

Diák karaktere:	A vizsgáztató karaktere:
túl magabiztos diák	barátságos típust
rémült, pánikoló diák	szigorú típust
flegma, érdektelen diák	vagy vicces, zavarba ejtő karakter
udvarias, felkészült diák	barátságos, de borzasztó fejfájás gyötri
nagyon udvarias, kicsit izguló	mindenbe belekérdező, „kukacos”

Ennél a játéknál, csakúgy, mint az eddigiéknél is, beszéljük meg a tanulókkal, hogy

- milyenek látták külsős szemlélőként a jelenetet,
- véleményük szerint hogyan érezték magukat a szereplők,
- mit kellett volna másképpen csinálni,
- Hogyan érezték magukat a jelenetben résztvevők (a szereplők nyilatkozzanak az érzéseikről, mit érezték, esetleg mit tanultak a szerep eljátszásával)?

Mindenképpen összegezzük az óra végén, hogyan lehetne jól csinálni egy ilyen típusú vizsgát, mit tanultak az órán.

2. Kreatív csoportok esetében:

- a diákok írnak 2-3 mondatos tanácsot egy "első vizsgás diáknak";
- készíthetnek infografikát, melyet kirakhatnak a falújságra.
- készíthetnek „Vizsgahelyzeti túlélő kisokos” című kiadványt
- készíthetnek maguk is vizsgahelyzetről videót.

Forrás:

- Gedényi Zsuzsanna: Zsuzsi néni illemkönyve, Tinta Könyvkiadó, Bp., 2003
- Görög Ibolya: Mindennapi maceráink, Athenaeum Kiadó, Bp., 2000
- Görög Ibolya: Protokoll az életem, Athenaeum Kiadótól, Bp., 2014
- Hossó Nikoletta: Mindent az illemről, (<https://stadiummagazin.hu/mindent-az-illemrol/>)
- Kibédi Varga Katalin: A jómodor ajtókat nyit Etikett Iskola sorozat
- Kibédi Varga Katalin: A jómodor nem ciki Etikett Iskola sorozat
- Veszelszki Ágnes: Illemkalauz, Libri Kiadó, Bp. 2021
- <https://juratus.elte.hu/egyetemi-illemtan/> (megtekintés: 2025. június 22.)
- <https://ofi.oh.gov.hu/kiss-judit-singer-peter-vizsgapraktikak> (megtekintés: 2025. június 22.)